

Gradisov vestnik

GLASILO KOLEKTIVA PODJETJA »GRADIS«

Samoupravljanje in delegatski sistem po ustavnih določilih

V osnutku ustave socialistične federativne republike Jugoslavije je v posebnem poglavju podrobno obdelana organizacija samoupravljanja v temeljnih organizacijah združenega dela, delovnih organizacijah, ki nastanejo z združitvijo temeljnih organizacij združenega dela in v drugih organizacijah združenega dela.

Samoupravljanje uresničujejo delavci v temeljnih organizacijah združenega dela z odločanjem na svojih zborih in z referendumom; dalje pa po delegatih v delavskih svetih, ki neposredno volijo in odpoklicujejo. Delegati so odgovorni svojim volivcem in delavci kontrolirajo izvrševanje odločitev in delo organov ter služb.

Da bo možno uresničiti navedeno ustavno določilo mora biti zagotovljeno redno obveščanje delavcev v temeljnih organizacijah združenega dela o doseganju dohodka in delitvi dohodka, o porabi sredstev, o materialnem in finančnem stanju in poslovanju ter o drugih vprašanjih, ki so pomembna za delo in odločanje delavcev v združenem delu.

Kakšno organizacijo glede delavskih svetov, kolektivnih in individualnih izvršilnih organov ter o volitvah delegatov predlaga osnutek zvezne ustave?

Vsaka temeljna organizacija združenega dela ima svoj delavski svet. Sestava delavskega sveta mora ustrezati sestavi delavcev temeljne organizacije združenega dela in zagotoviti, da so v delavskem svetu za-

stopani delavci vseh delov delovnega procesa, to je delavnice, oddelki in podobno.

Način odločanja delavskega sveta temeljne organizacije združenega dela mora biti predpisan v statutu te organizacije in katerega sprejmejo delavci temeljne organizacije združenega dela z večino glasov. Če ima temeljna organizacija združenega dela manjše število delavcev, nima delavskega sveta. V taki organizaciji upravljajo vsi delavci njeno delo in poslovanje.

Več temeljnih organizacij združenega dela, ki so se združile v delovno organizacijo s sklenitvijo samoupravnega sporazuma o združitvi, izvolijo delavski svet delovne organizacije (podjetja), katerega sestavljajo delegati temeljnih organizacij združenega dela. Delegati so voljeni neposredno od delavcev temeljnih organizacij in na način, ki ga določijo s samoupravnim sporazumom o združitvi v delovno organizacijo (podjetje). Zastopana pa mora biti vsaka temeljna organizacija združenega dela.

Izvoljeni delegati v delavski svet podjetja delajo po smernicah de-

lavskega sveta temeljne organizacije združenega dela, ki je delegata izvolila. Delegat je za svoje delo odgovoren delavcem temeljne organizacije združenega dela oziroma njenemu delavskemu svetu.

Pravice, obveznosti in odgovornosti teh delegatov, tj. delavskega sveta podjetja, morajo biti navedene v statutu temeljne organizacije združenega dela in v samoupravnem sporazumu o združitvi teh organizacij v delovno organizacijo (podjetje) skladno z načeli delegatskega sistema, ki ga predvideva osnutek ustave. Delavski svet temeljne organizacije združenega dela prepušča določene izvršilne funkcije svojim kolektivnim izvršilnim organom.

Delavski svet delovne organizacije (podjetja), ki ga sestavljajo delegati temeljnih organizacij združenega dela v sestavi delovne organizacije, določa predlog statuta podjetja in sprejema druge splošne akte, določa skupno poslovno politiko združenih temeljnih organizacij združenega dela ter sprejema načrte in programe za delo in razvoj, določa ukrepe za izvajanje skupne politike in že sprejetih odločitev.

Delavski svet podjetja sprejema odločitve, katere se nanašajo na uveljavljanje neodtujljivih pravic delavcev v temeljnih organizacijah združenega dela v skladu s vsako teh organizacij. O drugih vprašanjih pa odloča tako, kakor je določeno nadaljevanje na 2. str.

Ivan Stančin

Bodo prišli tisti od Gradisa

K pisanju tega članka nas je vzbudilo pismo Viljema Voduška, ki je letošnje poletje zaprosil podjetje za denarno pomoč. Pred dvajsetimi leti je bil še naš delavec, potem pa se je pri delu ponesrečil in ostal je invalid, nesposoben za delo. Prav on nas je s svojim pisanjem spomnil, da pravzaprav vse premalokrat pomislimo na tiste naše sodelavce, ki so nam bili s svojim delom včasih enakovredni, danes pa morajo zaradi poškodb, dobljenih pri delu, čakati doma vsak mesec na svojo invalidnino in se ukvarjati s stvarmi, ki niso pretežke za njihove zmogljivosti, pa vendar le prinesejo kakšen dinar več v hišo. Najbrž marsikoga med njimi včasih zagradi tudi malo dušje. Mi ostali, ki smo še sposobni za delo, delamo naprej, se v začetku še nekajkrat spomnimo na te sodelavce, potem pa čedalje manj mislimo nanje in le še njihovo ime, napisano v kakšnem seznamu ali kjerkoli, nas spomni nanje in si pravimo: »Aha, to je tisti, ki se je ponesrečil.« Najbrž nikoli ne pomislimo, da imajo ti ljudje najbrž tudi probleme, da so kdaj v stiski. Tako smo se torej odločili, da bomo tri izmed njih obiskali, vendar smo dobili samo dva na domovih.

Najprej smo obiskali Viljema Voduška v Mariboru. Bil je tisti trenutek sam doma, in ko smo povedali, od koga smo, je takoj dejal: »Vem, prišli ste zaradi mojega pisma. Saj mi je bilo težko pisati, ne prosim rad in preden sem vse tisto spravil na papir, sem še enkrat premislil, če bi le mogoče kje drugje lahko dobil kakšen dinar. Pa ni šlo in tako sem moral pisati vam. Poglejte, vsak mesec dobim 106.000 starih dinarjev invalidnine. Vseskozi je že tako in če vam povem, da sem moral ob tem denarju spraviti h kruhu tri otroke, dva pa še vedno hodita v šolo. Sam sem. Zena mi je umrla, ko je najmlajši otrok star tri leta. Ponesrečil sem se pred dvajsetimi leti in od takrat sem nesposoben za delo. Z ženo in petimi otroki smo živeli v Mariboru v enosobnem stanovanju, starem in vlažnem. Tam sem staknil tudi bronhitis, ki mi je ostal še do danes. Končno se nas je usmili občina in dobili smo dvosobno stanovanje v bloku, ker smo še danes. Po kvadraturi ni veliko, zato pa je suho in bili smo prav srečni, ko smo se vselili. Eno leto po vselitvi pa je umrla žena. Ostal sem sam s svojimi otroki in svojo nesposobnostjo. Da bi se še kje zaposlil. V tistem času sem dobil od Gradisa 25.000 starih dinarjev enkratne pomoči. Potem pa ni bilo nikogar več niti na obisk. Vsako leto, ko se je pričela šola, sem moral zategniti pas, da so v šoli imeli moji otroci zvezke, knjige in vse, kar je bilo najnujnejše. Moram reči, da so bili v šoli vsi pridni, le ena je bolj šepala. Sedaj je osmi razred končal sin in zelo rad bi se vpisal na srednjo tehnično šolo. Bil je v vseh razredih odličen učenec, vendar brez štipendije najbrž ne bo mogel tja, kamor želi. V šoli so mu obljubili, da bodo pomagali in naredili smo prošnjo za štipendijo. Za sedaj še ni odgovora. Pa tudi če jo dobi, bom še prej moral nekje stakniti denar za vse tiste knjige, učbenike, zimske čevlje. Pa ne gre, enostavno ne gre. Tako sem Gradis zaprosil za to pomoč.«

Drugega našega bivšega delavca smo našli v Prelogu pri Cakovcu. To je Ivan Stančin, včasih je bil VK tesar pri enoti GV Ljubljana. Med delom je z višine padel na pločnik in si zlomil hrbtenico. Ostal je hrom. Ko smo po Prelogu ogledovali, katera hiša je njegova, nam je pravzaprav ni bilo težko najti, saj je bila med množico neometanih, kot je v Medjimurju navada, ena redkih z lepim ometom. Ob srečanju je dejal, da je še dobro, da pada dež, ker ga drugače prav gotovo ne bi bilo doma. Bil je zelo vesel, da je spet nekdo prišel iz nadaljevanje na 3. str.

Gradis prvi na ŠIG 73

XXIII. ŠPORTNE IGRE GRADBINECV SLOVENIJE

V organizaciji SGP Grosuplje so se končale XXIII. športne igre gradbenih delavcev Slovenije, katerih se je letos udeležilo rekordno število nastopajočih (2300) iz 66 slovenskih gradbenih podjetij.

Po nekaj letni dominaciji Ingrada iz Celja so se naši športniki ponovno izkazali in zasluženo osvojili v skupnem plasmaju I. mesto s 324 osvojenimi točkami pred celjskim Ingradom z 284 točkami in mariborskim Konstruktorjem z 278 točkami.

Poleg zmage v skupni uvrstitvi smo zabeležili še tri prva mesta: kegljanje ženske, namizni tenis; tri druga mesta: odbojka ženske, namizni tenis ženske in streljanje moški; tri tretja mesta: streljanje ženske, Humek med strelci in Lešnikova med kegljalkami.

Podrobnejše izide o letošnjih športnih igrah bomo objavili v prihodnji številki Gradisovega vestnika.

Stolpiči v Luciji rastejo

Ko so v piranski občini začeli resno razmišljati o izgradnji turističnega gospodarstva se kmalu pojavili z njo problemi, kje najti prostor za individualno zazidavo in kasneje tudi za blokovno. Vsak bi pač najraje gradil blizu morja, na lepem prostoru, pa čim bliže Portorožu, če že ne prav v njem. Najlepše prostore so seveda pojedli hoteli in gostinski objekti. Ko se je začel prvi naval z zazidavami individualnih hiš, se je pojavil nov problem: kam spraviti tiste ljudi, ki delajo v turizmu in ki nimajo toliko denarja, da bi si lahko zidali svoje hiše kot »kontinentalci«. Jasno je bilo, da je treba nekatere najti zemljišče, primerno za blokovno zazidavo. V samem Portorožu zanje niso našli dovolj prostora, zato so začeli graditi v sosednjem naselju — v Luciji, ki je tako postalo v nekaj letih pravo stanovanjsko predmestje turističnega Portoroža.

Tu smo tudi mi pristavili svoj lonček. Sicer smo imeli nekaj let dosti opravka v samem Portorožu,

ko smo gradili hotele in turistične objekte, sedaj, ko je tega konec, smo se pa lotili tudi stanovanjske izgradnje. V Luciji je lani in letos zraslo kar precej stolpičev, vendar ne izpod naših rok. Pri gradnji imamo trenutno tele sosedje: Slovenija-cesta gradijo tudi vrsto stolpičev, SGP Gorica pa vrstne hišice.

V Luciji gradimo zaenkrat dva stolpiča. Eden je najbrž že pod streho v tem času, ko je časopis izšel drugemu pa so naši delavci naredili temelje. Za bližnjo bodočnost je predvideno, da bomo gradili še dva stolpiča. Kako pa bo z gradnjo naslednjih pet stolpičev v bližini teniških, pa zaenkrat še ni preveč jasno, saj je tu vmes še pravočasni odkup zemljišča in kup drugih zadev.

Stanovanja v stolpičih so različna — od enosobnih do štirisobnih jih je. Stene v stanovanjih bodo obložene s tapetami, zunanje stene stolpiča pa bodo obložene s siporeksom. To so stanovanja za trg, naše podjetje pa zastopa piransko stanovanjsko podjetje.

Počitnice gredo h koncu, hribi in obale se počasi praznijo

Delavski svet je razpravljaj

V ponedeljek, dne 27. avgusta se je sestal delavski svet podjetja. Na dnevnem redu je bila obravnava in dokončni sprejem gospodarskega načrta za letošnje leto, delitev dohodka za preteklo leto, obračun za obdobje januar-julij 1973 in sprememba pravilnika o znižanih dnevnih zaradi dela na terenu.

Najprej je delavski svet obravnaval predlog analitske službe za delitev dohodka in skladov za preteklo leto. Zadeva je bila že večkrat obravnavana na sejah odbora za načrtovanje in notranjo delitev in na delavskem svetu. Enoto — sedanje temeljne organizacije — niso soglašale s predlogom odbora za načrtovanje, da se pri delitvi dohodka za preteklo leto uporabljajo neposredno obrazci in druga merila iz samoupravnega sporazuma, ki je bil sklenjen za določanje osnov in meril pri delitvi dohodka za gradbeništvo in h kateremu je pristopil Gradis kot celota.

● Za 72 po planskim razmerjih

Po dolgih razpravah je bil končno sprejet sklep najprej na konferenci direktorjev temeljnih organizacij in skupnih služb ter nato predložen še odboru za načrtovanje in notranjo delitev, ki ga je predložil delavskemu svetu, da se za leto 1972 uporabljajo pri delitvi dohodka interna merila, katera so bila sprejeta z gospodarskim načrtom.

Podjetje kot celota se je namreč po primerjavi rezultatov delitve primerjalo po zaključnem računu za leto 1972 z določenimi merili delitve po samoupravnem sporazumu in niso bila ugotovljena nobena prekrščenja izplačil za osebne dohodke. Če se pa uporabljajo merila delitve in obrazci za ugotavljanje dovoljene višine sredstev za osebne dohodke neposredno za vsako temeljno organizacijo združenega dela, potem je večina prekrščila dovoljene osebne dohodke in bi morali proti njim ukrepati.

Sedaj se je zadeva do kraja uredila in je delavski svet potrdil za leto 1972 delitev tako, da se uporabijo delilna razmerja, sprejeta z gospodarskim načrtom za leto 1972. Delitev skladov bo prav tako opravljena po gospodarskem načrtu za leto 1972. Združila se bodo sredstva za zagotovitev predvidenih investicij po programu, ki je bil že sprejet in tako zagotovilo izvršitev vseh predvidenih nabav. Poleg tega bodo zagotovljena tudi trajna obratna sredstva, ki jih je potrebno po predpisih obvezno oblikovati. Razliko razpoložljivih skladov bodo temeljne organizacije uporabile za sklad skupne porabe po programu, ki so ga sprejele z gospodarskim načrtom.

Koliko je posamezna temeljna organizacija združila sredstev, je posebej evidentirano in ji priznано kot njen poslovni sklad.

Ker ostaja pri uporabi delilnih meril po gospodarskem načrtu za leto 1972 nekaj sredstev, ki bi jih lahko razporedili za osebne dohodke, je delavski svet ugotovil, da bi to lahko preprečilo izpolnitev programa investicijskih nabav in potreb za oblikovanje sklada skupne porabe. Zato je priporočil, naj temeljne organizacije vložijo ta sredstva v svoje sklade. V skladu z določili splošnih aktov o delitvi in notranjih merilih je delavski svet odločil, da se ugotovljena izguba pri centralni železokrivnici za leto 1972 začasno krije iz rezerve, povrtni pa je treba znesek v celoti iz dohodka v leto 1973.

● Kaj pa za letos?

Merila za notranjo delitev, ki so bila predlagana z gospodarskim načrtom za leto 1973, niso bila še sprejeta in je na prejšnji seji delavski svet zahteval, da se napravi drugačen predlog, ki naj se uporablja za vsako temeljno organizacijo obrazec in merila, katera določa samoupravni sporazum o delitvi dohodka in osebnih dohodkov v gradbeništvu, ker ta merila niso uporabna za neposredno uporabo za vsako temeljno organizacijo, temveč le za skupno podjetje.

Izdelan je bil predlog, ki ga je odbor za načrtovanje predložil delavskemu svetu in ki bazira na sledečih principih: za notranjo delitev merila delitve se uporabijo vnaprej sprejete delitvene črte, ki odražajo, koliko osebnih dohodkov se sme izplačati pri doseženi višini dohodka. Glede na družbeno usmerjanje delitve osebnih dohodkov bo med letom in koncem leta napravljena primerjava z merili iz samoupravnega sporazuma o delitvi dohodka v gradbeništvu le za podjetje kot celoto. Za eventualna prekrščenja med letom se bodo vsem temeljnim organizacijam sorazmerno z višino dohodka po uporabi internih meril korigirali zneski za izplačilo osebnih dohodkov. Internim merilom je dodano še ugotavljanje rentabilnosti vsake temeljne organizacije, kar se primerja s planirano rentabilnostjo v podjetju za posamezne vrste dejavnosti. Količnike je treba še sprejeti. Tako bo mogoče zadostiti načelu delitve po uspehu poleg osebnega učinka delavca. Hkrati pa se zahteva, da delavci TOZD stalno nadzirajo usmerjenost poslovanja. Skladno z ustavo tako določajo delavci osnove in merila za razporejanje dela dohodka, namenjenega za osebno in skupno porabo, ter tudi usmerjajo svojo delitev z merili, ki so sprejeta skupno za celotno podjetje s samoupravnimi in družbenimi dogovori.

● Najvišja dnevna na terenu 55 din

V nadaljevanju se je delavski svet obravnaval podatke o obračunu za razdobje januar-julij t.l.

Sprejel je še spremembo pravilnika o znižanih dnevnih zaradi za delo na terenu, tako da bo največja dnevna 55 din na dan, in to v najdražjem kraju. Za ostale kraje, oddaljene nad 12 km od se-deža enote, so sorazmerno manjše dnevnice.

Nadalje je sprejel delavski svet načelni sklep, da se naj sklepajo pogodbe za najemanje posojil za gradnjo najemniških stanovanj.

Na podlagi poročila strokovne službe o možnosti najema dolgoročnega posojila za nabavo strojev, je delavski svet sklenil, da je treba v roku 10 do 14 dni pripraviti vso potrebno dokumentacijo in jo predložiti v obravnavo temeljnim organizacijam.

v samoupravnem sporazumu o združitvi.

Statut delovne organizacije (podjetja) sprejmejo delavci združenih temeljnih organizacij z večino glasov vseh delavcev v vsaki teh organizacij.

Delavski svet podjetja imenuje člane svojih kolektivnih izvršilnih organov — pri nas so to razni odbori. Kakšen je sestav teh odborov in način izvolitve ter odpoklica, je predpisano s samoupravnim sporazumom o združitvi temeljnih organizacij v delovno organizacijo.

Ustava dalje daje velik pomen samoupravni kontroli, da se bodo uresničevale odločitve in vodilo poslovanja tako, kot je bilo sklenjeno na zborih delovnih skupnosti oziroma sejah organov samoupravljanja. Posebej pa poudarja, da je vsak delavec osebno odgovoren za vestno opravljanje upravljaljskih funkcij. Člani oziroma delegati v organih upravljanja temeljnih organizacij združenega dela in delegati — člani delavskega sveta podjetja odgovarjajo osebno in materialno za odločitve, ki so jih kljub opozorilu pristojnega organa sprejeli izven okvira svojih pooblastil. Člani kolektivnih izvršilnih organov in individualni poslovodni organi so odgovorni osebno za svoje odločitve in za izvršitev odločitev organov upravljanja in delavcev, kakor tudi za resnično, pravočasno in popolno obveščanje delavcev. Zadane jih materialna odgovornost za predloge, ki so jih predložili organom upravljanja in na podlagi katerih so bile potem sprejete odločitve, če nastane škoda z izvrševanjem odločitev, sprejetih na podlagi prikrivanja dejstev ali vedoma neresničnega obveščanja organov upravljanja.

Pri uresničevanju določil ustavnih sprememb smo pri nas že veliko napravili, čeprav nas čakajo še nekatere naloge.

Po večmesečni obširni razpravi so se kolektivi naših enot odločili, da postanejo temeljne organizacije združenega dela in da prevzamejo vse pravice in obveznosti, ki iz tega v smislu ustave tudi izhajajo. Za združitve v delovno organizacijo GIP GRADIS so tako organizirane temeljne organizacije, ki jih je sedaj skupno 19, tudi sprejele samoupravni sporazum o združitvi. Podpisali so ga pooblaščen predstavniki vsake temeljne organizacije 17. maja 1973. S tem sporazumom o združitvi so temeljne organizacije določile, katere so skupne zadeve, ki jih izvršujejo skupne strokovne službe, kakšna mora biti koordinacija med posameznimi temeljnimi organizacijami in da se bodo vsi gospodarski načrti ter razvojni programi med seboj usklajevali zaradi doseganja enotnih ciljev, ki jih ima podjetje kot celota in v katerem so vse temeljne organizacije združene. Soglasno je bila sprejeta koncentracija sredstev in pri tem uvedena takojimenovana »interna banka« za spremljanje gibanja prostih denarnih sredstev; »banko« upravljajo delegati, izvoljeni iz vsake temeljne organizacije. Zaradi boljšega gospodarjenja in uresničitve ustavnih dopolnil je sprejeto načelo o združevanju sredstev za skupne namene zaradi vzajemnosti, razvoja posamezne temeljne organizacije, medtem ko se mora povsod obdržati princip neodtujljivosti sredstev, kar pomeni vedno soglasnost pri sprejemanju programov za investiranje in za razvojne naloge, ki bodo koristile temeljnim organizacijam, združenim v podjetje za doseg skupnih ciljev.

Predvsem je pomembno to, da temeljne organizacije v celoti razpolagajo z ustvarjenim dohodkom in sodelujejo pri vseh odločitvah družbene reprodukcije.

Vsa sredstva so razporejena na posamezne temeljne organizacije in jih neposredno upravljajo. Kljub temu pa je vpeljana čvrsta medsebojna povezanost in dogovorjeno je, da bodo sprejemale temeljne organizacije svoje načrte in programe vedno v skladu s skupno sprejetimi cilji vseh združenih v delovno organizacijo, tj. GIP GRADIS. Urediti bomo morali še, da bodo do konca letošnjega leta vse temeljne organizacije vpisane v register pri gospodarskem sodišču. Čeprav so že s samo ustanovitvijo pravne osebe, se vpišejo v register še pooblastila, ki jih imajo s statutom temeljne organizacije in na podlagi samoupravnega sporazuma o združitvi, določeni pooblaščenca za sklepanje pogodb in drugih pravnih opravil z drugimi v okviru predmeta poslovanja.

Zaradi zahtevnosti postopkov pri volitvah organov upravljanja v temeljnih organizacijah združenega

dela in v podjetju, v katerem so združene temeljne organizacije, smo s samoupravnim sporazumom sklenili, da bodo volitve v smislu določil iz tega sporazuma opravljene v roku enega leta od njegovega sprejema. Tako bo to najkasneje v maju prihodnjega leta. Zato bo potrebno ta čas izkoristiti za izbiranje kandidatov za člane organov upravljanja. Prav tako bo potrebno še sestaviti in sprejeti statute temeljnih organizacij in sporazume o medsebojnih razmerjih v združenem delu ter statut delovne organizacije, tj. podjetja; statut temeljne organizacije in delovne organizacije mora biti v skladu z določili, sprejetimi s samoupravnim sporazumom o združitvi temeljnih organizacij združenega dela v GIP GRADIS. Ta sporazum je sedaj osnovni splošni akt, iz katerega izhajajo vsi drugi splošni akti, sprejeti tako, kot je to predpisano z omenjenim sporazumom o združitvi.

Da bodo uresničena določila ustave in na podlagi katerih je bilo sklenjeno, da se ustanovijo pri nas temeljne organizacije združenega dela za zaključene delovne celote in je bil tudi sklenjen samoupravni sporazum o združitvi, moramo v prvi vrsti zagotoviti vse potrebno, da bodo določila iz tega sporazuma tudi uresničena. Vsi se moramo prizadevati, da bomo izpolnjevali tisto, kar smo enoglasno sprejeli, in hkrati preprečevati, da bi kdo rušil ta osnovna načela. Če bo potrebno, da se posamezne zadeve in določila spremenijo ali dopolnijo, bomo to napravili po enakem postopku, da bo dosežena enoglasnost vseh. Nikakor pa ne smemo dopustiti, da bi ostal sklenjeni sporazum kot osnovni splošni akt središče na najbolj demokracičen način, le še popisan kos papirja.

R. Z.

Momčilo Jovanović

Rad bi postal kvalificiran

Momčilo Jovanović dela te poletne mesece na gradbišču otroškega vrtca v Ljubljani.

- Ste že dolgo pri Gradisu?
- Ne, komaj dve leti je sedaj.
- Kaj pa ste po poklicu?
- Sem polkvalificiran delavec za enkrat, rad pa bi dobil kvalifikacijo. Lani sem se že prijavil, pa me niso poklicali na tečaj. Rad bi postal kvalificiran tesar.
- Vam je torej všeč pri nas v Gradisu?
- Ja, kar. Nimam kakšnih posebnih pripomb.
- Doma ste iz Živnice pri Tuzli. Ali imate tam tudi družino?
- Sam si je še nisem ustvaril, je še čas.
- Pa greste vseeno še kdaj domov?
- O, to pa. Vsak mesec grem malo pogledat.

Gradisov vestnik

•Gradisov vestnik• izdaja delavski svet podjetja Gradis Ureja ga uredniški odbor. Odgovorni urednik: Lojze Cepuš. Tiska tiskarna •Tone Tomšiča• v Ljubljani. — Izhaja mesečno.

Delo pri vas je zanimivo

Letošnje poletje smo imeli v naših obratih in gradbiščih precej mladih, ki bodo nekoč tehniki, inženirji in podobno. Med njimi smo našli tudi BIEKOWSKI Arturja, ki je v našem podjetju preživel dva meseca in pol. Doma je iz Poljske.

— Kako ste prišli k nam?

— V Poljski študiram gradbeništvo in vsako leto imamo obvezno praktično delo. Nekaj let sem to delo opravljal v naših domačih gradbenih podjetjih, za letošnje pa so rekli pri nas, da bi bilo dobro, če bi spoznal način dela tudi kakšnega tujega podjetja. Tako sem prišel v Slovenijo in v Gradis.

— Na katerih delovnih mestih ste se spoznavali z našim gradbeništvom?

— Najprej sem bil tri tedne na OGP, potem sem bil nekaj časa na gradbišču v Novih Jarsah. Bil sem tudi v Vevčah in v Izoli na gradnji ladjedelnice.

— Kje ste odnesli največ dobrih izkušenj za vaše nadaljnje delo?

— Kot gradbenika me vse gradnje zanimajo, vsepovsod lahko tako najdem kaj takega, kar mi bo pozneje prišlo prav.

— Ali imate mogoče tudi kaj pripomb na naše delo ali pa na odnos do praktikantov?

— Ne, bilo je vse v redu in v Gradisu mi je bilo res všeč.

— Pri vašem delu tukaj ste našli najbrž tudi kaj prijateljev?

— Ja, sem. To sta Ksenija, ki je bila tudi na praksi v OGP in Drago iz Novih Jars.

— Kako pa vam je všeč Slovenija?

— Zdi se mi lepa in ogledal sem si zato kar celo: bil sem na morju, pa v Alpah, v Postojni in drugod.

Juro Turkel

Kmalu v pokoj

Juro Turkel je naš PK delavec in našli smo ga na gradbišču v Luciji. Čeprav še ni v Gradisu dosti let, je pa prav gotovo med najstarejšimi delavci pri nas. Kljub svoji starosti pa še danes »zaleže« za tri mlade delavce, vsaj tako nam je zatrdil njegov delovodja.

— Koliko časa ste torej pri Gradisu?

— K podjetju sem prišel leta 1969.

— V tem času najbrž niste menjali veliko gradbišč?

— Ne bi rekel. Bil sem že na gradnji vodmatske šole, pa na Gerbičevih, na Celovski, v Poreču, na Remizi in še kje.

— Od kod ste doma?

— Blizu Slavonskega Broda.

— Kako ste se pri nas v Sloveniji navadili?

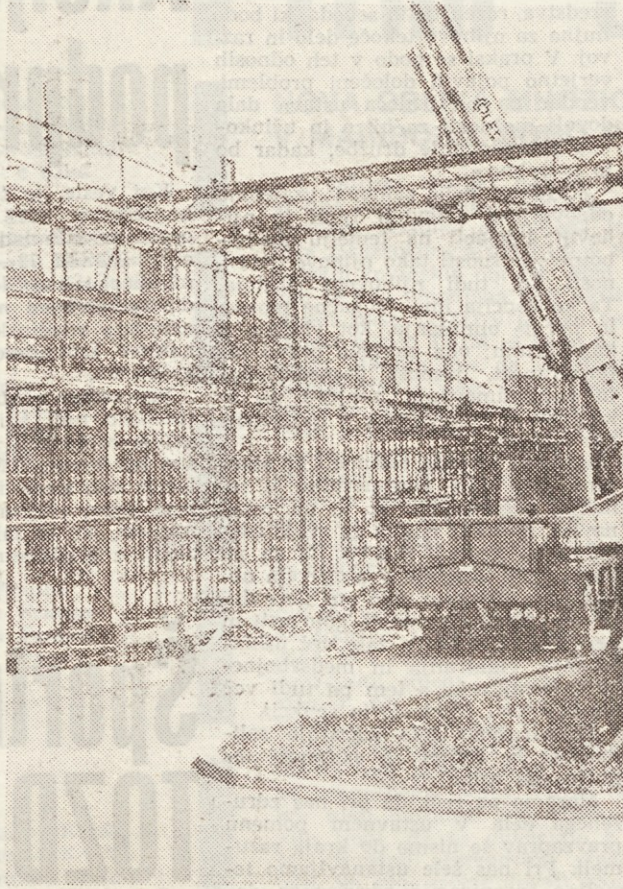
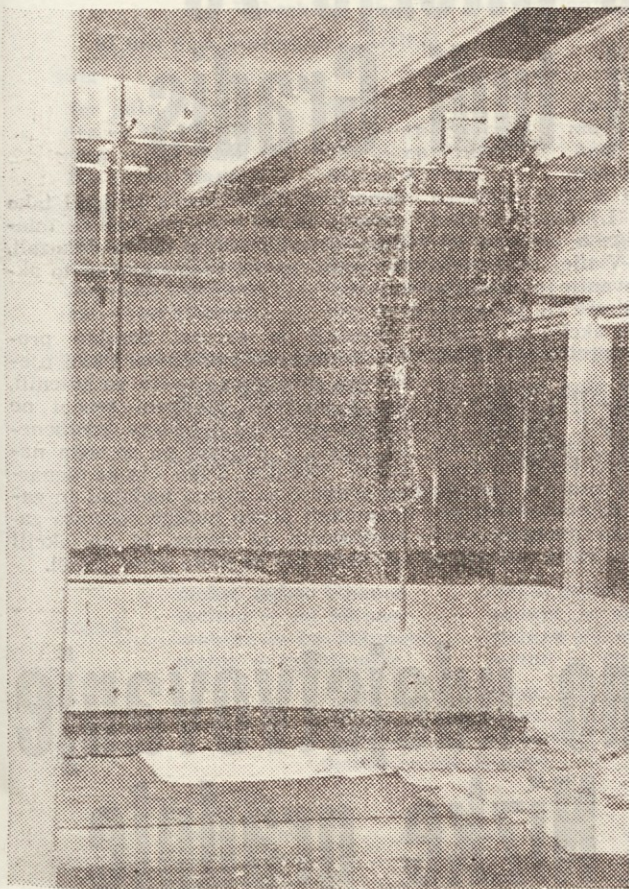
— O, kar dobro. Tudi v podjetju mi je všeč. Plače so kar dobre, če delam seveda.

— Kdaj boste pa pustili delo in začeli uživati počitek?

— Še kakšni dve leti, pa bom šel v pokoj. Do takrat bom pa delal, kolikor bom zmogel.

Obnovili smo Šport hotel na Pokljaki in mu dožidali pokrit bazen

LEVO: Bazen bo vsak čas izgotovljen — DESNO: V LIP na Bledu gradimo novo halo

Jeseniška TOZD ima tudi v okolici Bleda dosti dela

Lahko rečemo, da je spodnja Gorenjska, predvsem Kranj, »naša«. Mimogrede najdete kje kakšen Gradisov žerjav, ki kaže, kod gradimo. Naprej proti Jesenicam je gradbišč manj, res pa je tudi, da so bolj raztresena in jih ni tako opaziti.

O gradnji hotela »Sloboda« na Bledu smo že pisali. Danes lahko omenimo le to, da se je gradnja sicer zavlekla, vendar ne po naši krivdi, temveč zaradi večnih sprememb ali dodatnih dejavilitet. Pa se bo le kmalu končalo tudi tukaj, saj pravijo, da bo ta mesec »likof«.

Se en hotel v blejski okolici je zrasel pod Gradisovimi žerjavi. Pravzaprav smo ga samo obnovili in nekoliko povečali. To je Sport hotel na Pokljaki. Preuredili smo hotel-sobe, dodali modernejšo sanitarije in vse nove instalacije, zgradili smo tudi novo zunanjo kanalizacijo. V gore hodi čedalje več ljudi in ker pač nekje morajo spati, hotel pa ni imel več dovolj prostora, smo nadzidali še četrto etažo. Tudi restav-

racijski prostor smo povečali. Prav gotovo pa je najbolj zanimiv tisti prizidek, kjer smo uredili pokrit bazen, velikosti 6 x 12 m. Hotelu tako res ne bo nikoli primanjkovalo gostov, saj bodo še tako izbirni lahko priznali, da jim v planinah ničesar ne bo manjkalo, niti plavanje ne.

Adaptacija hotela je končana in tudi bazen bo te dni. Predračun za gradnjo je 12 milijonov dinarjev.

Kakšne 4 km vstran od »port hotela« smo se oprili še ene adaptacije, oziroma dopolnilnih del. Tam stoji ena izmed postojank našin varuhov svobode; vojašnica sicer po letih še ni tako stara, je pa potrebna, da jo kar precej moderniziramo. Tako bodo dobili centralno kurjavo, vodovodno omrežje bo treba urediti

in še kup stvari, v katere se ne bomo zdaj spuščali s pisanjem, saj so to vojaške zadeve (in tudi slikati se nismo upali).

Spodaj na Bledu gradimo tudi v LIP. Poslavljamo namreč pokrit manipulativni prostor. To bo Gradisova hala, t. i. MP-15. njena površina pa bo 800 m². Vrednost objekta je 830.000 din. Z gradnjo smo začeli maja letos, končana pa bo konec septembra. Kmalu bomo začeli delati tudi podaljšek že obstoječega skladišča v LIP. To bo hala splošnega gradbenega podjetja iz Nove Gorice, njena površina pa bo 1700 m². Vrednost objekta še ni določena, pripravlja pa se že pogodba. Do konca letošnjega leta bo morala biti ta hala končana. Pripravljen je že teren — gramozni nasip.

Predvidena je tudi izgradnja kompresorske postaje, mehanične delavnice in skladišče lakov, o tem pa bomo pisali takrat, kadar bo že vse »črno na belem«.

Bodo prišli tisti od Gradisa?

njegovega Gradisa, to se mu zgodi zelo redko. Ko smo ga povpra-

»Sedaj kar dobro. Vidite, to hišo so mi pomagali skupaj spraviti iz našega podjetja. Takrat po nesreči so sodelavci poprijeli trkmalu smo imeli dostojno streho nad glavo. Tovariš Grilje je bil takrat dvakrat tukaj in njemu se moram zahvaliti, da mi je pomagal na tistem težkem začetku. Bilo je težko: žena ni zaposlena, kmetije nimam, le nekaj malega okoli hiše, imam pa tri otroke. Potem sem dobil tudi avto, preurejen tako, da ga lahko vozim samo z rokami. Saj pravim, začetek je bil res težak in včasih se me je loteval obup. Potem pa sem si rekel, da bo nekaj treba ukreniti: ali naj gre vse k hudiču ali pa bo treba začeti znova. Pa sem imel voljo in začel sem. Navadil sem se dobro voziti avto in z njim začel služiti. Najprej sem peljal enega, potem drugega in tako so se ljudje kmalu navadili na Stančina — kadar je kdo izmed poznanih kam šel, me je poklical in peljal sem ga. Pa sem si malo zaslužil. Tako sem le videl, da tudi hrom človek nekaj lahko dela, da ima lahko tudi on svoje cilje. Skozi ta leta sem si uredil hišo, najbolj pa sem ponosen na veliko novo kopalnico, ki sem jo opremil letos. To, kar danes vidite, je čisto druga slika hiše, kot pa je bila tista po nesreči. Včasih si nismo mogli kupiti kaj novega za obleči ali obuti, danes si lahko. Hčerka sem letos opremil sobo z lepim novim pohištvom, kuhinjo sem moderniziral, pa še bom. Za nekaj pa človek mora živeti, kajne? Kadar nisem kje okoli, pa doma berem časopise ali pa vezem. Vidite, naučil sem se vezeti in poleg prtov, prtičkov vezem tudi obleke. Delam bolj za znanca, ker nimam drugega časa.

Večkrat sem že dejal: sedaj bi morali priti tisti od Gradisa, da bi videli, kako sem si uredil. Pa spoznam Gradis le še iz našega vestnika, ki ga še dobivam. Z vsem dogajanjem v podjetju sem tako na tekočem. Ob tej priliki bi rad tudi vse znanca in sodelavce pozdravil, posebno pa tovariša Grilje in tovariša inž. Mesariča. Pa tako rad bi, da bi še kdaj prišel k meni kdo na obisk; malo bi poklepetali o podjetju pa o prijateljih.

To smo zvedeli in videli na obiskih pri teh dveh bivših sodelavcih. Eden je zaradi gmočnih težav že precej obupal, drugi pa si je kljub temu, da ne more več hoditi, nabral toliko življenjske sile, da mu je ne bo več zmanjkalo. Prav gotovo smo temu zadnjemu prvo vzpodbudo dali mi, podjetje Gradis s svojo pomočjo. Kljub temu pa danes ne bi živel tako udobno, če ne bi bilo tistega reselja do življenja, ki toliko ljudi reši iz najtežjega. Ko gledamo oba primera, lahko rečemo, da se je pri enem podjetje precej izkazalo, pri drugem pa vsaj zaenkrat še ne. Radi bi opozorili za sedaj in tudi še vnaprej: ljudi, ki so bili včasih med nami, pa so zaradi nesreč pri delu danes doma, ali pa še bodo, ne smemo pozabljati. Saj ni vse v denarni pomoči, ali drugih gmočnih rešitvah, veliko je tudi v ohranjenih stikih in zanimanju za sočloveka, ki je bil včasih naš.

Gradimo vrtec z bazenom, ki bo jugoslovanska posebnost

Julija je ljubljanska gradbena enota začela blizu središča Ljubljane graditi vzgojno varstveno ustanovo, ki naj bi služila v prvi vrsti 400 otrokom in nato še nekaterim drugim dejavnostim.

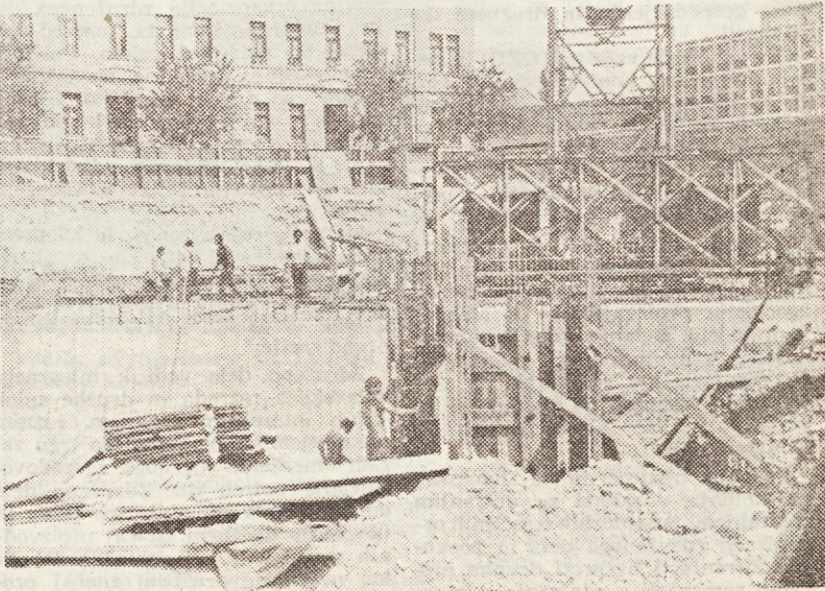
Objekt ima klet, tri etaže in teraso. Funkcionalno je razdeljen v dva dela: v poslovni objekt in vzgojno varstveno ustanovo. Poslovni objekt ima skupno površino 1719,7 m². Nemenjen je za pisarne organizacij sorodnega značaja, kot so republiška skupnost otroškega varstva, temeljno izobraževalna skupnost in pedagoški inštitut. V tem delu stavbe bo tudi dvorana s 140 sedeži in bife.

V kleti objekta je poleg drugih prostorov tudi najzanimivejša stvar v vsej »hiši«. To je bazen, velikosti 5 x 10 m, ki ima hidravlično dno. To omogoča spreminjanje globine od 0,3 m do 1,8 m in je torej bazen dostopen otrokom od najnižje starostne skupine do najvišje. V kleti je tudi telovadnica.

V ostalih etažah so igralnice, sanitarije in prostori, ki pač sodijo zraven. Vsaka igralnica ima svojo teraso, ki jo lahko z drsnimi okni spremenijo v samostojno teraso ali pa priključijo k igralnici, saj se jo da uporabljati v vsakem vremenu.

Pa še nekaj o objektu. Del notranjih sten je obdelan z zidano opeko, ostale pa so ometane z gips-fix ometom. Tla so obdelana na več načinov: komunikacijske površine so pokrite z gumo Pirelli, tlak v sanitarijah je epoksi, v dvorani in pisarnah pa bo položen tapison; v igralnicah bo linolej.

Na tem objektu je trenutno zaposlenih 50 delavcev (če štejemo mednje tudi vajece). Do tretje faze gradnje zagotavljajo, da bodo prišli do konca tega leta, naslednji julij pa bo objekt že končan in predan investicijskemu inženirskemu zavodu.

Ob Resljevi cesti raste nov moderen otroški vrtec

Dvajset let zvest krvodajalec

Prostovoljno krvodajalstvo je letos slavilo pomemben jubilej: 20 let najbolj množične humane organizacije na Slovenskem. Ni veliko pripadnikov te organizacije, ki se lahko pohvalijo, da so že od vsega začetka v njenih vrstah. Prav ti so s svojim vzgledom utirali pota prostovoljnega krvodajalstva in širili krog tako pomembnih darovalcev krvi. Eden teh je prav gotovo član našega kolektiva, zaposlen v TOZD kovinski obrati — Maribor, Stefan Kramberger, PK strojni ključavničar. Ob njegovi 20-letni dejavnosti na področju krvodajalstva smo ga poprosili, naj

nam odgovori na nekaj vprašanj.

— Kolikokrat ste doslej darovali kri?

»V mesecu juliju sem imel vpisanih pri transfuzijski postaji mariborske bolnišnice 63 odvzemov, če temu prištejemo še dva odvzema v JLA, skupno torej 65 darovanj krvi.«

— To je nedvomno izredno število. Kaj vas je vodilo k vključitvi v vrste krvodajalcev in kaj občutite ob vsakokratnem darovanju krvi?

»Mislim, da se to ne da povedati z nekaj besedami, na vsak način so to predvsem občutki, ki so prisotni v vsakem človeku, da v tej ali dru-

Stefan Kramberger

gačni obliki lahko pomaga tistemu, ki je v sili, le s to razliko, da nekateri potrebujejo, da to odkrijejo, nekoliko vzpodbude. Pri meni je to bilo spontano in tudi danes ne razmišljam veliko, vsake tri mesece se namenim k odvzemu, vem le, da bo moja kri nekemu potrebna, morda sodelavcu, morda sosedu, komu neznancu in lahko jo potrebujem tudi kdaj sam.

— Kaj menite o tistih, ki hodijo prodajati kri v inozemstvo?

»O tem sem sicer nekaj slišal vendar ne verjamem, da je to pogost pojav, če pa to drži, bi težko to pojasnil. Ne vem, kakšni razlogi silijo te ljudi v to, vendar jaz to obsojam, sam tega nikoli ne bi storil.«

— Kako ste zadovoljni s statusom krvodajalca v naši družbi in kako v podjetju?

»Vsekakor družba daje velik pomen krvodajalstvu, vendar smatram, da je še veliko nedorečenega. Za

podjetje pa velja tole: zahvaljujoč razumevanju samoupravnih organov TOZD se ne morem pritoževati. Dan ko oddam kri, imam prosto, vendar je to le posledica dobre volje TOZD, želel bi, da bi se to vneslo tudi v ostalih delovnih organizacijah. Pa tudi ODS ima obilo razumevanja in to aktivnost po svojih močeh podpira.«

— Ste eden glavnih pobudnikov ustanovitve krvodajalske organizacije v kovinskih obratih in od ustanovitve dalje tudi, njen predstavnik. Povejte nam kaj o vaši organizaciji.

»Naša krvodajalska organizacija šteje trenutno 39 članov. Organizacija deluje že nekaj let, in to zelo uspešno. Iz leta v leto raste število njenih članov. Lahko se pohvalimo z lepim številom odvzemov. Samo v lanskem letu smo v 98 odvzemih darovali preko 35 l krvi. Nekateri nadaljevanje na 7. str.

Integracija združenega dela, organiziranega v TOZD, njihovih asociacijah in družbi kot celoti

Doslej smo veliko razpravljali o temeljni organizaciji združenega dela in o izvajanju ustavnih dopolnil pri ustanavljanju TOZD, manj pa o odnosih med temeljnimi rganizacijami združenega dela v okviru širših asociacij.

Spremembe, ki jih daje ustava, posebno glede združenega dela, so dosti pomembnejše kot se nam na prvi pogled včasih zdi. Dileme se pojavljajo med mislenji, ki se razhajajo prav v tem, kako uskladiti po ustavi zagotovljene originalne pravice TOZD pri razpolaganju z ustvarjeno večjo vrednostjo in koristimi ter interesi, ki jih omogoča integracija združenih sredstev in dela.

To je pot k integralnemu samoupravljanju in pot k humaniziranju medsebojnih odnosov v gospodarjenju in celotni človeški dejavnosti. To pa pomeni spremenjen temeljni način mišljenja tako posameznikov, kot tudi asociacij, to pomeni korenito spremembo položaja delovnega človeka in medčloveških odnosov ne samo znotraj temeljne organizacije združenega dela, ampak tudi odnosov med temeljnimi organizacijami združenega dela. Dalje pomeni to spremembo obnašanja v medsebojnih odnosih pri delu in spremembo poslovnega obnašanja znotraj integrirane celote, ki se ureja s samoupravnim sporazumevanjem.

V tej zvezi je komisija CK ZK Slovenije za samoupravljanje v združenem delu (glej knjižnica Zveze sindikatov Slovenije štev. 1/72 »Temeljna organizacija združenega dela«, objavljeno marca 1972) zavzela v 6 poglavju naslednje stališče glede skupnih interesov integrirane celote:

»Ustanovitev TOZD pomeni ustanovitev avtonomnega samoupravnega subjekta, ki pa ne sme odločati mimo interesov ostalih v delovni organizaciji. Interesi ostalih v delovni organizaciji pa so prizadeti, če novoustanovljen samoupravni subjekt (TOZD) ni pripravljen sporazumeti se o skupnih razvojnih ciljih. To ustavno določilo torej ni osnova za nasprotovanje ustanovitvi dela organizacije v TOZD, marveč osnova za uveljavljanje pravic drugih v procesu samoupravnega sporazumevanja, arbitriranja ali sodne presoje o zadevah skupnega poslovanja, skupnih obveznosti, skupnega razvoja itd.«

Koncept združenega dela ni samo humanizacija položaja delovnega človeka in odnosov med ljudmi v delu, ampak zahteva tudi humanizacijo v poslovnih odnosih, v celotnem gospodarjenju in družbeni dejavnosti.

Ne zapiranje vase (v TOZD) in nekompromisna konfrontacija v borbi za lastne interese na škodo drugega in na škodo celote, temveč odpiranje in sodelovanje v svojem in skupnem interesu s sporazumevanjem, to je oblika delovanja za ureditve določil nove ustave.

V tem smislu moramo ustavno koncepcijo združenega dela razumeti kot proces ustanavljanja »svobodne asociacije proizvajalcev« v Marxovem smislu, sedanjostopnja razvoja našega samoupravnega socializma pa razumeti kot en korak na poti izgradnje komunizma (Izhodišča za pripravo stališč in sklepov na X. Kongresu ZKJ).

Sedanja, upajmo da ne zlonamer-na hotenja v praksi za notranjim zapiranjem posameznih temeljnih organizacij združenega dela in poskusni konfrontaciji nasproti drugim moramo zamenjati z odpiranjem in iskanjem sporazumevanja o skupnih stališčih pri postavljanju ciljev in razvoju vseh TOZD v sestavi podjetja.

To pomeni, da ne smemo sprejeti koncepta organiziranja TOZD za medsebojno konkurenco, ampak moramo sprejeti koncept sporazumevanja za medsebojno sodelovanje, da bi dosegli čimboljše skupne rezultate.

V zvezi s tem se kot nujnost pojavlja v sklopu samoupravnega sporazumevanja tudi potreba po družbenem (gospodarskem) načrtovanju.

Različni pogoji poslovanja naših TOZD in različne možnosti plasiranja njihovih kapacitet (ki so odvisne od gospodarskih potencialov območij, kjer delujejo) povzročajo različne in nasprotne v njihovih interesih. To je nujnost, ki jo pač pogojujejo različni faktorji: različna struktura proizvodnje (gradbene enote, obrati), neenakomerno povpraševanje po investicijskih delih na območjih, ki jih pokrivajo naše gradbene enote itd.

Zaradi tega je v naši samoupravni socialistični družbi, poleg ustave kot temeljnem dogovoru o političnem in družbeno-ekonomskem sistemu, potreben še dogovor o temeljnem skupnem dolgoročnem razvoju, ki naj bi začrtal razvojne možnosti vsakemu delu našega podjetja, s teritorialnega in časovnega vidika.

Brez temeljnega sporazuma o razvoju se bodo vedno pojavljali konflikti pri posameznih, sprotih rešitvah.

V trenutni situaciji je nujno uvesti v vsaki TOZD solidnejšo obliko načrtovanja, predvsem dolgoročnega in srednjeročnega razvoja, kot obliko organizirane razvojne poti posamezne TOZD in s tem tudi v podjetju, za iskanjem skupnega interesa, da bi lahko v bodoče čimbolj racionalno skupaj delovali in našli ravnotežje interesov med TOZD in celoto.

Načrtovanja pa ne smemo razumeti (nekateri žal to tako pojmujejo) kot nekakšno tehniko poslovanja, ampak kot družbeni odnos kot postopek formiranja združenega dela.

Načrtovanje razvoja in sporazumevanje o tem, kakšen naj bo razvoj, skupaj s pravili obnašanja pri realizaciji načrtov, so pravzaprav metode, s katerimi se praktično ureničuje združeno delo in njihovo vzajemno delo vseh TOZD združenih v podjetje kot celoto. Na podlagi globalnih sporazumov o sistemu in razvoju je mogoče nadaljnje parcialno sporazumevanje in postopno približevanje konkretnih interesov v konkretnih primerih in obratno.

S takšnim načrtovanjem se izogibamo operativnih (sprotih) konfliktov, odpiramo čvrstje perspektive, vnašamo gotovost in relativno stabilnost v medsebojnih odnosih in nasprotja okolju ter vnašamo vero-vanje v medsebojne odnose, omogočamo socialno varnost delavcem v sleherni TOZD zaradi česar so se TOZD tudi združile v podjetje kot širšo skupnost.

Posameznik — temeljna organizacija združenega dela — združeno delo

Iz ustave izhaja, da je delovni človek temeljni subjekt celotne gospodarske in družbene dejavnosti, temeljna organizacija združenega dela, v kateri on deluje pa je temeljna organizacija združenega dela; vendar ne samo ta, temveč tudi združeno delo kot celota. Če tako pojmujeemo i temeljno organizacijo i združeno delo v celoti kot temeljno sestavino, potem šele lahko najdemo odzovajoče rešitve v stalni zadregi kako urejevati odnose med posamezniki TOZD, ki so združene v podjetju.

Največja integriranost in kooperacija je na ravni temeljne organizacije združenega dela, najmanjša pa na ravni globalne družbe. Med tema dvema pa obstajajo različne oblike organizacije.

Združeno delo vodi k integraciji delavskega razreda in družbe sploh kljub interesnim razlikam, raznim nasprotjem, ki nastajajo na trgu zaradi omenjenih možnosti za zadovoljevanje potreb itd. Združeno delo omogoča prevladovanje teh težav in uvrščuje družbeni značaj proizvodnih sredstev in ustvarjenega dohodka, uvrščuje družbeni značaj proizvodnje, enotnost delavskega razreda, samoupravni vpliv in socialno varnost delovnega človeka.

Temeljna organizacija združenega dela je pravzaprav v določeni odvisnosti in ima določene obveznosti z ene strani do delovnega človeka, svojega člana in ustanovitelja, z druge strani pa do ožje ali širše celote pri izvajanju svoje družbene funkcije.

To pomeni torej, da se delovni ljudje združujejo v temeljno organizacijo združenega dela ne samo zaradi doseganja svojih interesov, temveč tudi zaradi funkcije, ki jo imajo nasproti družbi, nasproti združenemu delu.

Kot pravi tov. Kardelj v svojem šestem intervjuju o »Temeljnih vzhrokih in smereh ustavnih sprememb«:

»Dejal bi še to, naj bi temeljne organizacije svojega dohodka ne imele spravljenega takorekoč v svojem »žepu«. V skupnem interesu vseh temeljnih organizacij združenega dela je, da se njihov dohodek v največji možni meri obrača kot sestavni

del skupnega dohodka celotne organizacije združenega dela, s tem, da se — kakor smo že prej poudarili — vsi rezultati gospodarjenja s tem dohodkom v sorazmerju s prispevkom pri njegovem ustvarjanju spet stekajo v dohodek oziroma na »konto« vsake posamezne temeljne organizacije. Pri tem bodo verjetno v bodoče imele še pomembnejšo vlogo kot doslej tako imenovane interne banke in podobne organizacije. Tako bodo temeljne organizacije stimulirane, da vedno znova združujejo sredstva, razen tistih seveda, ki bodo nujna za njihovo tekoče delo in razvoj. V praksi se bodo v teh odnosih verjetno pojavili določeni problemi, vendar pa bo bodoča ustava dala dovolj možnosti za hitro in učinkovito posredovanje družbe, kadar bo to potrebno.«

Združeno delo zahteva vzajemno odgovornost delovnih ljudi in njihovih asociacij na temelju medsebojne odvisnosti tako njihove dejavnosti kot tudi njihovega obstoja. Ta koncepcija ima drugačne motive in norme obnašanja, kot vladajo v kapitalizmu; ona zahteva pravo informiranost, jasnost gospodarjenja in sporazumevanja, zahteva pa še kontrolo in odgovornost v medsebojnih odnosih.

Moramo namreč razumeti, da združeno delo daje posamezniku v temeljni organizaciji, ki jo on ustanavlja, možnost vpliva na svojo usodo in na skupne zadeve, da ga pa hkrati tudi omejuje v njegovem obnašanju: združeno delo mu sicer daje več socialne varnosti, gotovosti in perspektive, zahteva zato več usklajevanja, planiranja in medsebojnega informiranja, s tem pa tudi več odgovornosti, kontrole in sankcij.

To združeno delo izgrajuje solidarnost in smisel za skupnost ter počiva na njih.

Moramo pa reči, da pri nas združenega dela v ustavnem pomenu pravzaprav še nismo do kraja razumeli. Pri nas šele ustanovljamo temeljne organizacije združenega dela in njihove integracije v širše integracijske tvorbe (v skupnostih TOZD, v del. organizacije — podjetja, v skupnostih organizacij združenega dela — združena podjetja), nismo pa še uspeli dograditi sistema njihovih medsebojnih ekonomskih in drugih odnosov.

Globalna integracija združenega dela na podlagi družbenih in skupnih načrtov ter sporazuma o temeljnem razvoju in koordinaciji dela je šele v začetni fazi. Saj celo za Jugoslavijo nimamo družbenega dogovora o koordiniranem in skupnem razvoju.

Tudi pri nas v podjetju se še vedno obnašamo kot člani združenega dela, kar se večkrat opaža v praksi v naših medsebojnih poslovnih odnosih. Zaradi tega moramo stremeti za tem, da ne bi samo formalno izvršili prenos funkcij na združeno delo, ki še ni dokončno formirano, ker bi sicer lahko prišlo do problemov in konfliktovnih odnosov, ki bi se reševali nepooblaščen in nesamoupravno.

Menim, da nam je pri tem potrebna določena strategija in taktika pri organizaciji tega prehoda. Procere prenašanja v nove odnose v združenem delu ne smemo prepustiti stihiji in moramo hitreje vsposobiti subjektivne sile, ki nosijo odgovornost za te procese. Doseči moramo tudi večjo koordinacijo dela, predvsem strokovnega dela in večjo usklajenost stališč pri izvajanju ustavnih načel in včasih več časa za premislek pri predlaganju raznih rešitev.

Hitimo počasi!

Vinko Kolet, dipl. oec.

Tri kratke

Opravičilo

— Ob treh zjutraj ste zbudili celo nadstropje.

— Častna beseda: jaz ne! Mogoče tisti, ki so me prinesli....

Donosni poklic

— Kaj dela vaš sin v Ljubljani?

— Pravijo, da je pisatelj.

— Ali piše za zabavo ali denar?

— Meni piše samo za denar.

V restavraciji

Natakar: Oprostite, ta miza je rezervirana.

Gost: Dobro. Lahko jo vzamete in prinesete drugo!

Radenko Bojač in Andrija Pongrac

Akcijo „Kozje 73“ podprl tudi Gradis

Kot veste, je to poletje občinska konferenca ZMS Ljubljana-Center organizirala mladinsko delovno akcijo »KOZJE 73«. V njej sodelujejo mladinci iz vse Slovenije in tudi Gradisovci so med njimi. To je specializirana mladinska akcija — v njej namreč sodelujejo predvsem mladi gradbinci.

Vzporedno z zbiranjem prijav je potekalo tudi zbiranje sredstev za akcijo (v denarju in strojih). Občinska konferenca ZMS Ljubljana-Center je zato naslovila prošnjo za podporo vsem večjim delovnim organizacijam, ki bi lahko pomagale pri akciji z gradbenimi stroji ali pa z

denarjem. Tudi Gradis je dobil tako prošnjo in tej smo mi domači mladinci priložili svojo, da bi dokazali, da podpiramo z vsemi močmi to akcijo.

Prošnji je prevzel Strojno prometni obrat iz Ljubljane. Člani njegovega delavskega sveta so sklenili, da v največji gradbeni sezoni ne morejo odstopiti nobenega gradbenega stroja, v zameno pa so nam nakazali 5000 din. Tako visoke denarne podpore se nismo nadejali in zato se tudi preko našega časopisa zahvaljujemo za denar, ki bo akciji »KOZJE 73« še kako prav prišel.

Športno udejstvovanje TOZD Nizke gradnje

Ker se bo v kratkem pričelo nadaljevanje tekmovanja v sindikalni ligi namiznega tenisa v Mariboru, kjer sodelujejo tri ekipe Gradisa bi radi, da v nekaj vrsticah seznanite tudi ostale člane kolektiva, kako zastopamo naše »barve«.

Naša ženska ekipa je praktično brez konkurence kar je razvidno iz tabele, saj so v spomladanskem delu izgubile le en set. O moči ženske ekipe pričča tudi nedavni uspeh na »Gradisovih igrah« v Ljubljani, kjer so dosegle ekipno prvo mesto, kakor tudi v tekmovanju posameznice, prvo in drugo mesto. Najbolj zaslužne tekmovalke so Fujs Štefka, Skreblin Silva in Žvikart Katica. Upamo, da bodo isti uspeh ponovile na SIG-u 1973 in na zaključnem tekmovanju v sindikalni ligi.

Moški ekipi »nizke gradnje« in kovinskih obratov tekmujeta v dveh drugih ligah, uspeh pa je razviden iz tabele. Tudi ekipa »nizke gradnje« je žela lep uspeh na »Gradisovih igrah« saj je bila tretja in je prejela lepo plaketo. Najbolj uspešni igralci pa so Skribe Mirko, Kuhar Franc, Skreblin Boris in Jančar Rajko.

Pri tem naj omenim, da je namizni tenis naš najmožnejši šport v TOZD, saj je poleg navedenih tekmovalcev še 15 dobrih igralcev obeh spolov.

Tov. urednik, toliko o namiznem tenisu. Kdaj drugič pa več o ostalem športnem udejstvovanju.

JANČAR Rajko

Sindikalna organizacija podjetja razpisuje

prosto delovno mesto SEKRETARJA SINDIKALNE ORGANIZACIJE PODJETJA.

Delokrog delovnega mesta zajema predvsem:

- sodelovanje na sejah sindikalne organizacije podjetja in osnovnih sindikalnih organizacij
- zbiranje in priprava gradiva za le-te
- stalna aktivnost pri izvajanju samoupravnih sporazumov

Pogoji za delo:

- VS
- fakulteta za sociologijo, politične vede in novinarstvo, pravna ali ekonomska fakulteta
- dipl. sociolog, politolog, novinar, pravnik ali ekonomist
- 3 leta delovnih izkušenj
- ali
- VIS
- višja šola za socialne delavce, višja upravna šola ali višja kadrovska šola
- socialni delavec, upravni delavec ali inženir za organizacijo dela
- 5 let delovnih izkušenj
- ali
- SS
- ustrezna srednja strokovna šola
- 7 let delovnih izkušenj

Dodatna znanja:

- poznavanje organizacije podjetij
 - poznavanje gospodarsko ekonomskega dogajanja
 - poznavanje družbeno-političnega dogajanja doma in po svetu
- Pismene prijave z dokazili naj kandidati pošljejo Sindikalnemu odboru podjetja GRADIS, Ljubljana, Korytkova ul. 2 do 1. oktobra 1973

Učimo se nemški

Wir lernen Deutsch

51 Lektion

Die Deklination des Adjektivs

Für die Deklination des Adjektivs gelten drei Regeln:

a) Mit Artikel: Alle Fälle haben die Endung -en, doch die Nominative Singularis und die Akkusative Singularis der Feminina und Neutra haben die Endung -e: der gute Mann (Nom.), die gute Frau (Nom.), die gute Frau (Akkusativ), das gute Kind (Nom.), das gute Kind (Akk.).

b) Mit unbestimmtem Artikel oder Possessivpronomen: Alle Fälle haben die Endung -en, doch merken Sie die Nominative Singularis: mein guter Mann, meine gute Frau, mein gutes Kind, und die Akkusative: Meine gute Frau, mein gutes Kind.

c) Ohne Artikel: Alle Fälle haben die Endungen des bestimmten Artikels, doch merken Sie zwei Genitive: guten Mannes, guten Kindes.

ad a) das gleiche gilt, wenn vor dem Adjektiv die Pronomina dieser, jener, mancher, solcher, welcher und jeder stehen.

Ueberblick über die Deklination:

a) mit dem bestimmten Artikel

Sing	der gute Mann des — en Mannes dem — en Mann den — en Mann	die gute Frau der — en Frau der — en Frau die — e Frau	das gute Kind des — en Kindes dem — en Kind das — e Kind
Plural	die — en Männer der — en Männer den — en Männern die — en Männer	die guten Frauen der — en Frauen den — en Frauen die — en Frauen	die guten Kinder der — en Kinder den — en Kindern die — en Kinder

b) mit unbestimmten Artikel oder mit Possessivpronomen:

Sing	mein guter Mann meines — en Mannes meinem — en Mann meinen — en Mann	meine gute Frau meiner — en Frau meiner — en Frau meine — e Frau	mein gutes Kind meines — en Kindes meinem — en Kind meine — es Kind
Plural	meine guten Männer meiner — en Männer meinen — en Männern meine — en Männer	meine guten Frauen meiner — en Frauen meinen — en Frauen meine — en Frauen	meine guten Kinder meiner — en Kinder meinen — en Kindern meine — en Kinder

c) ohne Artikel:

Sing	guter Mann guten Mannes gutem Mann guten Mann	gute Frau guter Frau guter Frau gute Frau	gutes Kind guten Kindes gutem Kind gutes Kind
Plural	gute Männer guter Männer guten Männern gute Männer	gute Frauen guter Frauen guten Frauen gute Frauen	gute Kinder guter Kinder guten Kindern gute Kinder

Merken Sie: Mehrere Adjektiva nacheinander haben gleiche Endungen.

Übungen:

Ergänzen Sie folgende Sätze: 1. Ein gut-, fleissig-Schüler besteht die Prüfung. 2. Der Vater eines gut-, fleissig-Schülers ist erfreut.

3. Der Staat gibt einem gut-, fleissig-Schüler ein freies Studium.

4. Der Lehrer lobt einen gut-, fleissig-Schüler.

Beantworten Sie folgende Fragen: a) mit dem bestimmten Artikel:

1. In welches Theater Sie gern? (gross, neu). 2. Welchem Kaufmann borgt man Geld? (ehrlich, fleissig). 3. An welche Tage erinnern Sie sich gern? (schön, froh). 4. Mit wessen Hilfe hast du dich gerettet? (treuer, alter Freund). 5. Welche Blumen lieben die Schmetterlinge? (farbig, bunt, duftend). 6. Welcher Freundin erzählt das Mädchen sein Geheimnis? (treu, verschwiegen).

b) mit dem unbestimmten Artikel: 1. Was für ein Mensch kann nicht hören? (taub). — nicht sehen (blind), — nicht sprechen (stumm), — nicht gehen (lahm). 2. Gegen was für ein Gesetz kämpfen die Revolutionäre? (ungerecht). 3. Was für einem Menschen soll man nicht glauben? (schmeichlerisch). 4. Was für einem Handwerker vertraut der Hauswirt? (fleissig). 5. Was für ein Buch haben Sie gelesen? (neu, interessant). Ueber was für Nachricht freuen sich die Menschen? (gut).

c) Ohne Artikel: 1. Was für Wein ist das? (rot oder weiss).

2. Was für Blut haben die Menschen? (warm, rot). 3. Mit was für Koffern ist er gereist? (Gross, schwer). 4. Was für Milch löscht den Durst? (frisch, kühl). 5. Was für Studenten bestehen die Prüfung nicht? (nachlässig, faul). 6. Bei was für einem Wetter gehen wir spazieren? (schön, warm). 7. Durch was für Städte reisen Sie? (klein, alt). 8. Welches Bier trinken Sie gern? (hell oder dunkel).

Weitere Übungen und Aufgaben folgen in der nächsten Lektion.

Wörter — besede

Die Deklination des Adjektivs — sklanjatev pridevnik

e Regel — pravilo dieser, -e, es — ta jener, -e, es — oni mancher, -e, es — marsikateri, mnog solcher, -e, es — takšen jeder, -e, es — vsak Ueberblick — pregled nacheinander — zaporedoma. eden za drugim erfreut — vesel biti r Staat — država freies Studium — prosti, brezplačni študij loben — pohvaliti borgen — posoditi ehrlich — pošten sich erinnern an — spominjati se na sich retten — rešiti se r Schmetterling — metulj	duftend — dišeč s Geheimnis — skrivnost treu — zvest verschwiegen — molčeč taub — gluhi blind — slep stumm — nem lahm — hrom s Gesetz — zakon kämpfen gegen — boriti se proti schmeichlerisch — priliznjen dobrikav r Handwerker — rokodelc vertrauen — zaupati r Hauswirt — gospodar e Nachricht — vest, poročilo s Blut — kri r Koffer — kovček den Durst Löschen — gasiti žejo nachlässig — nemaren, zanikrn
--	--

Prva skupina tekmovalcev v hoji na 10 km pred startom

Trim - šport za vsakogar

NOVA OBLIKA MNOZICNE REKREACIJE — V KOVINSKIH OBRATIH V MARIBORU BODO PODELILI PRVE SPOTRNE ZNAČKE TRIM

V julijski številki našega glasila je bila izpod peresa sodelavke Gradisovega vestnika objavljena reportaža z razgovora o novostih v mariborskih kovinskih obratih. Med drugim je bila omenjena tudi aktivnost članov naše TOZD v okviru vseslovenske akcije TRIM — šport za vsakogar. Mnenja sem, da aktivnost tridesetih članov naše enote zasluži še nekoliko dodatne publicitete, predvsem z namenom, da vzbudimo interes tudi pri tistih, ki še niso vključeni v to po mnogočem zanimivo in koristno rekreativno dejavnost, tudi v okviru podjetja.

Beseda TRIM je angleškega izvora in pomeni uravnovešene ladijskega tovora. Prvi so besedo TRIM uporabili Norvežani kot oznako za množično športno aktivnost. Danes je poznan že v velikem številu držav pod različnimi imeni, vendar so vsem skupni isti cilji. Osnovni namen TRIM-a je vsekakor v ideji, da je to šport za vsakogar in je temu primerno tudi programiran, za razliko od vrhunškega športa. TRIM vsekakor nudi možnosti največjemu številu ljudi, da se ukvarjajo z najrazličnejšimi aktivnostmi skozi vse leto. En sam razlog dovolj zgovorno govori v prid tej novi obliki telesne kulture: večje in boljše psihično in

neomejen: od pešačenja, kolesarjenja, plavanja, kegljanja, balinanja, mini golfa, telovadbe doma, teka v prirodi, do izletov v hribe, plesa, lova, ribolova, opravi na vrtu itd. Seveda bomo izbrali panoge, pri katerih se najbolj oddaljimo od običajnih vsakodnevnih dejavnosti: če ste fizični delavec, boste izbirali med panogami, ki vas bodo sprostile, ne pa da bi gojili še po napornem delu kak težji šport, nasprotno pa to velja za tiste, ki osem ur sedijo. Evidenčni karton, ki ga zahtevajte pri komisiji za šport pri vaši organizaciji sindikata, izpolnjujete sami.

Če pa želite osvojiti še športno značko TRIM, se morate seveda nekoliko bolj potruditi, saj morate osvojiti določeno število točk s predpisanimi športnimi rezultati. Točke zbirate v osmih panogah (tek na 2400 metrov, planinstvo, TRIM steza, kolesarjenje ali hoja na 10 kilometrov, smučanje, plavanje, streljanje ali kegljanje), v katerih lahko dosežete odličan, dober ali zadovoljiv uspeh. Tekmovalci (alke) so razporejeni v štiri starostne skupine, temu primerno so prirejene tudi norme. Za osvojitve zlate značke potrebujete 75 točk, za srebrno 60 točk, za bronasto pa 40 točk. Za ženske pa je potrebno 60 točk za zlato, 45 za sre-

športni organizatorji v okviru sindikalne organizacije in ob njeni materialni podpori, ki predstavljajo v glavnem samo izdatek za najete plavalnega bazena in organizacijo plavalnega vzpona. V primeru, da rekreacija pri vas ni organizirana, se vključite v občinske akcije. Na koncu leta izpolnjeni karton vrnite občinskemu odboru, ki vodi akcijo TRIM.

»Bojni posvet« pred vzponom na Peco (2126 m)

Če se sedaj spet preselim nazaj k opisu konkretne oblike udeleževanja v akciji TRIM v mariborskih kovinskih obratih, moram najprej omeniti ugoden odziv na razpis za tovrstno rekreacijo, ki ga je razpisal odbor za TRIM (ta šteje 3 člane in je bil ustanovljen na pobudo OOS). Evidenčne kartone je dvignilo 33 interesentov in to za obe znački. Kljub temu, da je v teku tekmovalnja za športni znak TRIM nekaj posameznikov »omagalo«, je trideset članov akcije že več ali manj uspešno zaključilo vse predpisane discipline, razen smučanja, ki bo na sporedu pozimi. Čeprav v začetku ni manjkalo tudi pesimističnega gledanja na končni uspeh (v nekaterih disciplinah so norme za dosego odličnega rezultata kar precej ostre), lahko danes že povemo, da bo na svečani podelitvi prejelo zlato športni znak TRIM 26 tekmovalcev, 4 pa srebrnega, ne glede na rezultate v smučanju.

Vsi tekmovalci se skozi vrsto tekmovalnih izpričevalj naravnost obdajajo vztrajnost in borbenost; predvsem gre pohvala starejšim tekmovalcem, saj na primer s petdesetimi

nadaljevanje na 7. str.

Trasa poti za hojo na 10 km je vodila od Maribora do Bistrice pri Rušah in nazaj (na sliki del udeležencev hoje)

fizično stanje danes že skoraj mehaniziranega človeka! Prav gotovo ne smemo prezreti vseh ostalih učinkov, ki jih ponuja TRIM: od dobrega počutja, sproščenosti, spoznavanja med ljudmi, urejena športnega duha, do končnega spoznanja vsakega posameznika, da je vsakršna oblika športnega udejstvovanja koristna, saj med drugim omogoča pregled nad lastnimi sposobnostmi.

Za razliko od športnih rekreacij, ki gojijo vrhunski šport in je zaradi njihovega položaja objektivno nemogoča množičnost, prav TRIM ponuja široke možnosti množičnosti, ki smo jo tako dolgo gojili le enostransko kot opazovalci ob kavi pred televizorji, kadar je na sporedu športni prenos, kot navijači pri športnih prireditvah itd. Možnosti je veliko, oblike aktivnosti številne (vendar naj bodo vsaj v začetku organizirane, da pritegnejo pozornost tudi sicer športu nenaklonjene, hkrati pa daje garancijo za poznejšo individualno aktivnost), objekt je v večini primerov lahko narava.

Tokrat bi se podrobneje seznanili s pogoji za osvojitve značke TRIM. Tekmovalja za oba znaka tečeta časovno vzporedno skozi vse leto. Za osvojitve značke TRIM razen dobre volje in upornosti ne potrebujete ničesar. V enem letu morate opraviti 150 aktivnosti, kar pomeni tri aktivnosti na teden. Izbor aktivnosti je

brno in 30 za bronasto značko. Dosežki bodo priznani, če bodo doseženi na kateremkoli organiziranem tekmovalju. Rezultate tekmovaljam morajo potrditi organizatorji tekmovalja.

Akcijo TRIM naj vodijo v podjetju po enotah posebej za to izbrani

Naši Trimčarji — prvi »osvajalci Peca«

Direct costing in kalkulacije (III)

Že v prejšnjih razpravah smo ugotovili, da je za tehnično in ekonomsko analizo potrebno imeti tak sistem kalkuliranja stroškov, ki bo omogočil vpogled in primerjavo kalkulacij z dejanskimi stroški. Dejanske stroške smo razporedili s kontinuiranimi plani po internih grupacijah, sedaj nam pa preostane še način kalkuliranja stroškov.

1. Dosedanji način kalkuliranja posrednih stroškov s faktorjem je bil sicer zelo enostaven, vendar dokaj nesiguren element prodajne cene. Nosilec faktorja so neposredni kalkulatorni OD, ki izvirajo iz potrebnih normativnih ur in kalkulativne tarifyne postavke za kvalifikacijsko grupo. Pri določevanju višine faktorja izhajamo iz določenih izkušenj in pokalkulacij ter analiz obračunov gradbene proizvodnje.

Količina fiksnih stroškov, ki jih kalkuliramo s faktorjem, zavisi od neposrednih OD, ki so znana količina iz analiz, velikost faktorja pa bi morala biti prilagojena količini neposrednih OD, kar pa v naši praksi ni slučaj. Praviloma bi moral imeti vsak objekt svoj faktor, ker pogoj je fiksne stroške ravno masa neposrednih OD, ki pa je od objekta do objekta različna: pri zelo mehaniziranem delu (z malo maso neposrednih OD) je faktor velik odn. obratno, pri zelo veliko izdelavnih urah, je faktor lahko majhen. Praksa in naglica pri sestavljanju ponudb pa operira s poprečjem, kar je lahko v redu, lahko pa tudi ni — kontrole za to pa nimamo.

Ako na kratko povzamemo pomanjkljivosti pri kalkuliranju s faktorjem, ugotovimo sledeče:

— Maso kalkuliranih posrednih stroškov ne moremo izračunati prej, dokler ne izračunamo pripadajoče neposredne OD in pripadajoč faktor.

— Zaradi časovnih stisk pri izdelavi ponudb, moramo nujno izhajati iz določenega poprečja, ki daje bolj ali manj realne količine. Iz tega sledi, da je kalkulacija samo približna, da smo sistem kalkuliranja preveč poenostavili.

— Tržišče zahteva elastičnost pri izdelavi ponudb. Ostra konkurenca zahteva jasen vpogled na stopnjo popuščanja in mero kritičnosti. Pri kalkulacijah s faktorjem je vse pri-

bližno in nedokazljivo, ker je izdelava ponudbe stvar rutine. Popolnoma nejasno je kalkuliran fin. uspeh, ki še lahko (ali pa ne) izvira iz ponudbene cene.

— Za kakršnokoli analizo ali pokalkulacijo potrebujemo relativno trdno in realno kalkulatorsko osnovo, to pa dobimo samo preko dogovorjenih normativov in kalkulativnih cen. Ako nimamo neke primerjalne realne baze, tudi dejanskih stroškov nimamo možnosti primerjati in ocenjevati.

2. Kalkuliranje po DC-metodi nam mora v končni fazi dati iste rezultate kot pri kalkuliranju s faktorjem. Dočim bi pri realnem faktorju morali najprej poiskati pripadajočo maso neposrednih kalkulatorskih OD, ugotovimo pri DC-postopku neposredne (variabilne) stroške in k tem dodati še fiksne stroške in pripadajoč finančni uspeh. Kakor pri faktorju, je tudi tu nadvse važna **primerjalna osnova**, ki jo predstavljajo variabilni stroški. Ti pa so zopet rezultat normativov in kalkulatorskih cen.

Zaradi primerjave pogledimo način kalkuliranja po eni in drugi metodi. Pri obeh načinih moramo na osnovi elaborata pripravljenih del (ali pa po oceni s tipiziranim stroškovnikom) skalkulirati njihovo vrednost, iz organizacijske sheme pa vzeti notranje transporte, ki bodo potrebni pri izdelavi objekta. Na osnovi popisa del, predizmer, normativov in cene posrednih materialov, uslug itd. določimo neposredne stroške objekta, tj. variabilne stroške (Sv). (Zaradi poenostavitve bomo zaenkrat izpustili vrednost pripravljenih in zaključnih del, ki bodo obravnavane posebej). — Obe metodi imata namen, kako fiksne stroške (Sf) in v kakšni višini vkalkulirati v prodajno (ponudbeno) ceno. Prodajna cena je sestavljena iz sledečih elementov:

pri čemer pomeni

PC = prodajna cena
Sv = variabilni stroški
Sf = fiksni (posredni) str.
M = materialni stroški
ODn = neposredni osebni doh.
ODp = posredni osebni doh.
AM = amortizacija
R.I = režijski stroški enote
R.II = režij. stroški sk. služb

(fiksnih stroškov s poprečnim faktorjem 3.10) vprašljivo. O tem bi morali voditi kontrolo, kar pa je danes še nemogoče in to vsled različnih načinov kalkuliranja (variacije z normativi) in zamudno »ročno« zbiranje vkalkuliranih ur odn. ODn. Prodajna cena znaša potemtakem: $PC = 268.9 + 67.5 \times 3.10 = 478.0$

Ako so predvideni ODn (vsled ostrejših normativov) manjši (npr. za 5% = 64.2) in zaradi ostriše konkurence poprečni uporabljeni faktor 2.95, OD izpl. pa so po pravilu večji od OD kalk. (npr. 14% več) nam stvar po analizi prav lahko izpade takole:

$VCP = M + ODn \times F - (OD \text{ izpl.} - OD \text{ kalk.})$

$VCP = 268.9 + 64.2 \times 2.95 - 64.2 \times 0.14 = 268.9 + 190 - 9 = 450.0$

Kar je za 28 mio manj, kot je bilo kalkulirano odn. planirani »dobiček« se je zmanjšal za 80%.

Ta negotovost v izid rezultatov in izostanek analiz odn. iskanja razlik

med kalkulacijami in stvarnimi stroški, nas drži v megli in nemočne, da bi ukrepali, ker ne vemo kje začeti, kaj primerjati.

Vsak minus kot posedico nerealnih ODn in nizkega faktorja (da ne govorimo o nizkih normativih, kar je v praksi pogost slučaj) pokriva mo na ev. prebitku materialnih stroškov, nekje več drugod manj, zgodi pa se tudi, da cene materiala poskočijo in neuspeh je tu. Današnji čas pa zahteva drugačne metode, drugačno poslovanje.

2. Kalkulacije z DC-metodo

Vzamemo isti številčni primer:

Tudi tu je izhodišče letni gospodarski načrt in iz njega dobimo potrebno (orientacijsko) stopnjo pokritja. Npr. 26.0%. Iz predračuna (kalkulacij) dobimo, da znašajo variabilni stroški Sv = 353.3 mio din. Iz formul za **pokritje in stopnjo pokritja** dobimo, da je prodajna cena

$$PC = \frac{Sv}{1-SP} = \frac{353.3}{1-0.26} = \frac{353.3}{0.74} = 477.7$$

Ako bi hoteli izračunati vsako postavko predračuna posebej, potem bi šel postopek takole (PC = prodajna cena predračunske postavke):

$$PC = (M + ODn \times 1.25) : (1-SP) = Sv : 0.74 = Sv \times 1.35$$

Ako od VCP odštejemo Sv, dobimo pokritje I. (glej izvajanja v prejšnji številki,

$$PI = 477.7 - 353.3 = L24.4,$$

kar predstavlja vsoto fiksnih stroškov in »dobička«.

Elastičnost in preglednost izdelave ponudb po DC-metodi je v tem, da vemo, kakšne popuste dajemo in od kod (iz katerih stroškov odn. »dobička«) izhajajo, to se pravi, da hote vplivamo na višino cene tj. **vodimo poslovno politiko**. Pri tem pa začnemo s podatki iz letnega plana. Ta nam da vse osnovne podatke in medsebojne odnose stroškov; predvsem je važen prag rentabilnosti (PR), ki nam pove, pri kateri realizaciji bodo predvidoma pokriti vsi fiksni stroški. Nadalje dobimo vse elemente Sv in Sf ter predviden uspeh.

Pri vodenju poslovne politike izhajamo iz določenih načel in spoznanj:

1. Na tržišču moramo biti konkurenčni (podjetnost)
2. Naš plan realizacije mora biti presežen (agresivnost)
3. Boljše je delati tudi pod lastno ceno, kot pa »stati« (zimsko delo)
4. Fiksni stroški so pri večji realizaciji procentualno manjši
5. Z istimi kapacitetami se da z boljšo organizacijo več narediti
6. Boljše je za hitro izvršeno delo več nagrajevati
7. Brez jasne evidence o stroških in njihovem pokrivanju v situaciji ne more biti pravočasnega ukrepanja
8. Poslovna odgovornost in razmejitev pri organizatorjih proizvodnje mora biti konsekvantna (decentralizacija vodenja)
9. Nagrajevati moramo po rezultatih dela in doseganju poslovnih ciljev
10. Obveščanje o doseganju dogovorjenih ciljev je nujnost

Ta in podobna načela ter pogoje je za uspešno poslovanje nujno potrebno izvajati in izpolnjevati, kar zahteva uvedbo določenega sistema dela. Osnova tega sistema pa je ravno DC-metoda.

Vse enote so spomladi dobile tozadevne formularje, kako voditi evidenco po stroškovnih mestih in primerjati planirane stroške z dejanskimi. S tem seveda cilja še nismo dosegli, ker ne bomo mogli utemeljiti razlike med planiranimi in kalkuliranimi stroški. končni cilj pa je, primerjati kalkulirane z dejanskimi stroški. Vendar bi to (primerjavo planiranih in dejanskih stroškov) za prvo, pripravljajmo fazo zadostovalo, če bi enote to evidenco vodile.

Povrnimo se k kalkulacijam zgoraj: Sv predstavljajo realno bazo odn. nosilec vseh fiksnih stroškov in »dobička«. Od kvalitete (realnosti) Sv zavisi trdnost poslovne politike, ki sledi iz tega: zato je ravno odgovornost kalkulativov pri tem toliko večja. **Bistveno pri DC-metodi je spoznanje, da se višina ponudbe glede na konkurenco ne prilagaja z različno višino variabilnih stroškov, temveč z višino pokritja.** Variabilni stroški so normativni izdatek, ki ga bomo plačali, ko bomo objekt zgradili.

Potem so fiksni stroški sektorja, ki jih moramo pokrivati, ker nastajajo v celoti ali deloma zaradi gradnje prav tega objekta. Recimo, da sestavljajo fiksne stroške sledeči elementi (vzeto iz plana):

$$Am = 7.0\%, \quad R.I = 77\%, \quad R.II = 16.6\%$$

Od R. (režijski stroški enote) je 15% režijskih stroškov sektorja in 4.5% od amortizacije odpade na sektor. (Tisti del amortizacije, ki odpade na betonarno pa je, recimo, že direktno vkalkuliran v ceno betona.) Tako dobimo:

$$Sf = 89.4 \text{ mio}; \quad Am = 6.3, \quad RI = 63.7, \quad RII = 14.4 \text{ mio}; \quad AMs = 0.3 \text{ mio} = Rs = 10.3$$

Ako od pokritja I. odštejemo še Sf sektorja (Rs + AMs), tj. 10.6 mio, dobimo pokritje II. (P₂):

$$P_2 = 124.4 - 10.6 = 113.8 \text{ mio},$$

ki predstavlja še Sf enote in pričakovani dobiček. Ako tudi te odštejemo od Pokritja II., dobimo Pokritje III., ki nam predstavlja sam dobiček

$$D = P_3 = 113.8 - (89.4 - 10.6) = 35.0 \text{ mio}$$

S tem pa nam je dana široka možnost pri izdelavi ponudbe glede na ostro konkurenco, kar v kalkulacijah s faktorjem nismo imeli (razen do določenega rizika omejenega občutka): ali se odpovemo delu dobička, ali vsemu dobičku ali pa celo delu fiksnih stroškov. Pri tem pa moramo voditi računa o dosedanjem angažiranju in pokrivanju Sf odn. dobičku. Ako imamo v vidu, da smo pri določenem objektu zavestno žrtvovali celo del Sf, moramo tudi vedeti, da bo potrebno povečati realizacijo nad plansko VCP. Uporabljanje tega instrumentarija pa se pravi voditi poslovno politiko.

Pri tem pa je odgovornost za take odločitve pri poslovanju, ki niso ekonomsko utemeljene, popolnoma ločena od odgovornosti organizatorjev proizvodnje na objektu, ker ima ta ceno objekta še vedno tako, kakor je skalkulirana. Analiza pa pokaže, kje so vzroki za ev. razlike med dejansko in kalkulirano ceno. V tem naj bi bila odgovornost posameznikov (grup) in jedro bodočega sistema nagrajevanja.

Razumljivo pa je, da morajo kalkulacije vsebovati vse elemente stroškov, ki nastanejo ob gradnji take, da je analitiku omogočena primerjava s podatki iz stroškovnega knjigovodstva.

Inž. Vasle, APS

$$PC = Sv + Sf + d,$$

$Sv = M + ODn + ODp$
 $Sf = AM + R.I + R.II$
 $D = \text{finančni uspeh}$
(v R.I je vključen tudi terenski doatek, čeprav ga običajno prikazujemo posebej)

1. Kalkulacija s faktorjem:

ODn = izvlečki izdel. ur. KOD (kalkulatorni OD)

ODp = Ds + Dpp + Dn + Nd + Np + Npd + Nb, tj. posredne OD (KTO 455/2) sestavljajo

DODATKI (Ds = za stalnost, Dpp = za posebne pogoje (v kolikor niso vkalkulirani), Dn = za nočno delo in NADOMESTILA (Nd = za redni dopust, Np = plačane praznike, Npd = za prekinitve dela, Nb = boleznine do 30 dni)

Po posebnem izračunu znašajo n. pr. 25%. Potemtakem so:

$$ODp \approx 0.25 ODn$$

Vsaka analiza predračunske postavke ima materialne stroške (M) in neposredne ODn. Ako ODn vsake analize pomnožimo s faktorjem, dobimo OD, to je osebne dohodke izdelave (ODn + ODp) in vse fiksne stroške (AM + R.I + R.II + D), ki jih pokriva vsaka analiza na **enoto predračunske postavke**.

S to »polno ceno« pomnožimo predvideno količino in dobimo prodajno ceno predračunske količine. Suma vseh postavk predračunskih količin daje prodajno ceno objekta.

Prikaz bo najbolj pregleden na številčnem primeru:

V praksi računamo s poprečnim faktorjem od 2.8 do 3.5. Ta bi moral biti izračunan z letnimi planskimi količinami predvidenih stroškov. Stopnja konkurence narekuje višino faktorja. Vzemimo, da je tudi letni poprečni faktor sestavljen takole (v starih mio din):

M (predvideni mater. stroški) = 268.9; Sv = 353.3, ODn = 67.5, ODp = 16.9, Sf = 89.4 in D = 35.0

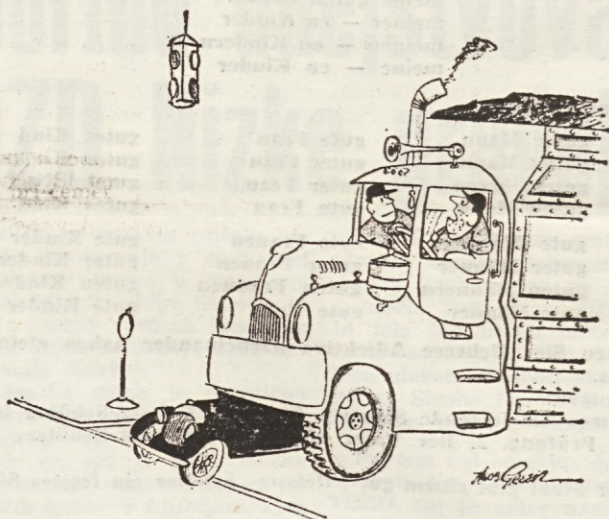
Izračun faktorja:

$$\begin{aligned} ODn &= 67.5 = (67.5 : 67.5) = 1.00 \\ ODp &= 16.9 = (16.9 : 67.5) = 0.25 \\ Sf &= 89.4 = (89.4 : 67.5) = 1.33 \\ D &= 35.0 = (35.0 : 67.5) = 0.25 \\ \text{Faktor } F &= 3.10 \end{aligned}$$

Ker je količina ODn od objekta do objekta različna, je tudi pokritje

Start dela udeležencev v kolesarjenju na 10 km v okviru akcije »Trim«

Zdi se mi, da je bil pred nama še en osebni avto.

Če ga ni za v avto, pa mi ga dajte vsaj za vžigalnik.

Najnovejši izum zagrebških »miljarderjev« Nekaj takega bi potrebovali tudi mi.

Smola študenta Filača

Marko Filač, študent FSPVN — smer novinarstvo je v naši delovni organizaciji prejemal štipendijo. »Smola«, kot temu pravijo študenti — izpita, ki je pogoj za višjo stopnjo ni napravil in štipendijo smo mu za leto dni prekinili.

Po letu dni (seveda je izpit že opravil) smo ga kot bodočega novinarja zadolžili, da nam opiše kakšno je življenje brez štipendije. Njegov prvi prispevek v celoti objavljamo:

VELIKO PREHITRO SEM SE ZAČEL SMEJATI

Štipendija. . . Oh, kako lepa, blagovna beseda. Kot, da bi imela prste vmes nekakšna višja sila, se ti obraz razleže v prijeten nasmeh, in če imaš srečo — seveda z višino štipendije — v veselo rezanje. Rezanje, pri katerem ti usta sežejo od enega ušesa do drugega. Lahko pa se pripeti, da je to rezanje zelo kratkotrajno. In prav nič veselo. Kje pa. Lahko bi rekel, da postane bolj kisló, posebno, če se ti zgodi, kot se je meni.

drobne vesti

JESENICE: Na delavskem svetu so sklenili, da bodo ukinili izplačevanje akontacij med mesecem. Akontacije se bodo izplačevale le v izjemnih in nujnih primerih kot so smrt, prvi mesec službovanja in podobno.

SAMSKI DOM MARIEOR — Tu di tu so ugotovili, da s sedanjimi cenami ne morejo poslovati, zato so jih dvignili do naslednje višine: kosilo je sedaj 12 din, večerja 6 din, zajtrk 3 din, topla malica 6 din in stanovanje 120 din.

KO MARIBOR — O tem, da bodo vse mariborske TOZD gradile skupen stanovanjski blok, smo že poročali. Novica pa se je kar prehitro razširila, saj zaenkrat z gradnjo še ne bo nič. Ugotovili so, da je gradnja zaradi preskromnih finančnih sredstev nemogoča, zato so nadaljnji razgovori preloženi na naslednje leto.

KO MARIBOR — Odkar se je topla malica podražila, se je povečalo število naročil za sendviče, s tem pa tudi delo tistih, ki so sendviče pripravljali. Sklenili so, da bo ročnemu delu tu odklenalo, saj so zaradi večjih naročil morali kupiti električni strojek za rezanje kruha in klobas.

RAVNE NA KOROŠKEM — Ker investitorji postavljajo zelo kratke roke za izvedbo del, so člani ravenke TOZD prisiljeni delati tudi nadure, ker se jim bo v nasprotnem primeru vrnil v delokrog kateri izmed drugih izvajalcev. Zaenkrat nadurno delo pri delavcih ni našlo dobrega odmeva, je pa nujno, če želijo obdržati pozicije solidnega izvajalca.

ŠKOFJA LOKA — Škofjeloška TOZD bo skupaj z GG Kranj nabavila lupilni stroj. Da bi se seznanili z vsemi tipi takih strojev in spremembami pripravami, bodo k proizvajalcu teh strojev — »Kocmusu« iz Švedske — potovali naši in kranjski predstavniki. Za strokovno potovanje sta bila določena ing. Franc Cengnar in oec. Leopold Ilovar.

KOPER — Delavski svet kopske TOZD je sklenil kupiti dva dvosobna in eno trosobno stanovanje, ki bi jih dodelili Vlado Čusu, Slavku Horvatu in Alojzu Valentiču.

MARIBOR — Na podlagi poročila, da za izvršitev delovnih nalog primanjkuje delovne sile, je delavski svet sklenil, da se omeji vsakršna gradnja individualnih stanovanjskih hiš in raznih manjših adaptacijskih del.

Tudi jaz sem se smehljaj. No, bomo odkriti, rešal sem se. Pa ne dolgo. Zakaj ne? Zato ker sem tepec.

Odobrili so mi štipendijo. Manjkal mi je samo še en izpit. En majhen (tako sem vsaj mislil) izpitek. »No«, sem si rekel, »tega bom z lahkoto opravil v naslednjem roku. Še prej pa potrebuje fant teden dni oddiha. Resnično ga je potreben, saj je celo leto »garal kot črna živina« in sedaj bi mu dobro dela sprostitiv.« Tako in še na drugačne načine me je nekakšen notranji glas prepričeval in ker sem zaupljive narave, sem temu notranjemu glasu verjel.

Veselo in brezskrbno sem se odpravil na te svoje (na žalost prezgodnje, kot sem kasneje ugotovil) počitnice. Na morje. Odkrito vam povem, rad se jih spominam. Ležiš na plaži... Počasi, počasi greš k bifeju na pivo... Mirno in brez skrbi se smehljaš, ogleduješ ljudi (nekateri še posebej pazljivo), včasih občudujoče privzdigneš obrvi, ker si oblikan in lepo vzgojen ne zažvižgaš, misliš si pa svoje... Da, to ti je užitek. Poseben užitek še zato, ker se nekje globoko v tebi oglašajo glas (prav tisti, ki te je prepričal v potrebnost tvojih počitnic) in ti pravi: »Fant, ti si sila Dobil si tisto, kar si želi imeti vsak študent. Imaš štipendijo. Poslušaj še enkrat — štipendijo. Res je, da s tem še nisi milijonar ali njegov sin, je pa to blagoslov, zaradi katerega ti ne bo treba več delati, da si boš lahko kupil skripta ali šel s kolegi na pivo.«

Počasi se je bližal zadnji dan mojih šestdnevnih počitnic. Se danes ne vem in mi ni jasno, zakaj mi je dobra volja tisti dan splahnela. Zakaj nisem več ležerno sedel pod sončnikom, pač pa sem se kar naprej ogledoval koledar in računal dneve. Spominim se, da sem se zalotil pri štetju dnevov, ki so mi še ostali do izpita. Morda — vendar, v to nisem povsem prepričan — morda, pa mi je moj drugi jaz prišepnil, da je to izpit, ki mi še manjka in če mi slučajno pri njem spodleti, mi bo spodletela oziroma mi bo odletela tudi moja štipendija. Da povem še enkrat — nisem bil več nezaskrbljen in vsa moja veselost se je umak-

nila čemernosti in skoraj bi lahko rekel nervozi.

Potem je sledil teden učenja. Fant, učil sem se, kot da bi mi šlo za življenje. Živim še, pri izpitu pa mi je spodletelo. »Vidim, da ste študirali, vendar imam občutek, da snovi niste utrdili. Zal mi je kolega, še enkrat se bomo videli,« mi je profesor dejal, ko mi je v indeks vpisoval usodno oceno. Na sumu ga imam, da je vedel, da sem bil teden dni prej na morju. Toda kako je ta vrag to zvedel, mi je še danes ugan-ka. Barve nisem imel nič — vsaj med izpitom ne, ker sem bil bled kot stena. Verjetno že spet zaradi nervoze.

Potrt, brezčuten in malodušen sem zapustil profesorjev kabinet. Toda zunaj. Kot bi vame udarila strela. Poln energije sem začel preklinjati samega sebe: »Ti tepec, sedaj pa imaš. Da veš, nisi tepec — to je zate kompliment. Si pa še kaj hušje. Tu imaš sedaj svoje prepotrebne počitnice, tu imaš sedaj svoje poležavanje po plaži in namakanje v morju...«

Besen sem začel iskati zidove. Opečnat, betonski, armiran — noben se mi ni zdel dovolj trden, da bi se lahko z glavo vanj zaletel. Besen sam na sebe, sem opustil misel, da bi povrhu vsega kar me je doletelo, poškodoval še zid Dolgo časa sem hodil in obljubljal sebi kazni in mučenja ob katerih bi se celo srednjeveški inkviziciji zasvetile oči. Počasi, resnično počasi pa sem se umiril naroli v bifeju dva deci črnega — znak žalovanja — in trezno pogledal sam vase. »Dobro, napravil si leto, napravil štipendijo. Kaj boš storil sedaj?« Dolgo sem premišljeval, dokler se mi ni zasvetilo. »Ja, seveda. Študirati moraš naprej pa naj bo karkoli. Štipendija je sicer za nekaj časa izgubljena, če pa boš priden, jo boš pridobil nazaj. Torej teci domov in jim sporoči veselo novico, da boš študiral.«

Skoraj vesel sem prišel domov in kar bruhalo je iz mene: »Tako, da veste. Danes sem imel smolo, bom pa naredil prihodnjič.« Zareč sem opazoval učinek pri domačih, ko so končno slišali mojo odločitev. Ta učinek ne bi opisoval. Neznosni pa so bili rezultati tega učinka, ki so se pokazali kot dva tedna popolne ignorance moje osebnosti s strani domačih in še dva »tiha« tedna, ki pa nista bila dosti boljša od prejšnje ignorance.

Tako vidite, zakaj sem imel po rezanju tako trpek okus v ustih. Prehitro, veliko prehitro sem se pričel smejati. In kako živim brez štipendije? Težko. Težko predvsem zato, ker se tega trpkega okusa ne otreseš kmalu.

Prvi koraki so tako za nami, po splošni; omeni vzpodbudni tako za udeležence kot organizatorje in z optimizmom pričakujemo še večji razmah te novosti na področju množicne rekreativne telesne kulture in želimo, da se osnovno načelo TRIM — »šport za vsakogar« uresniči v največji možni meri. Mario Hernec

Izgubili smo dragega tovariša

Prejšnji teden smo izgubili še enega tovariša in sodelavca, ki je spremljal Gradis od prvih korakov po vojni dalje. Karel Krašček je bil namreč eden prvih Gradisovih delovodij.

V teh letih službovanja si je nabral precej delovnih izkušenj in tudi dobrih tovarišev. Sodelavci so ga imeli radi in lepo je bilo delati z njim. Spremljal je razvoj Gradisa še iz tistih časov, ko se je moralo veliko stvari opraviti z rokami in skromnimi orodji. Bil je na različnih gradbiščih, med njimi na ptujskem mostu, v Litostroju, Žitu, Radiu, v Volčjem potoku, na gospodarskem razstavišču in drugod. Kot zelo varčen, gospodaren in pošten je nekaj časa prevzel tudi delo skladiščnika v centralnem skadišču, delal pa je tudi na gradbenem vodstvu svoje enote Ljubljana. Njegovo zadnje gradbišče je bila klavnica, od koder je 1960. leta odšel v pokoj.

Danes ga ni več med nami; njegova leta v pokolu so se prehitro končala s smrtjo. Ohranili ga bomo v najlepšem spominu.

Sadik Nakičević in Jeronim Pukijaš

Struktura zaposlenih se stalno zboljšuje

Triletna primerjava zaposlenih delavcev v Gradisu v prvih polletjih kaže, da smo imeli lani in letos okoli 400 delavcev manj kot pred dvema letoma. Letos se je sicer v primerjavi z lanskim polletjem sicer povečalo število zaposlenih za 62 delavcev ali za en dober odstotek.

Skupaj s štipendisti (142) in vajenci (306) smo imeli letos — na podlagi mesečnih stanj — 5881 zaposlenih delavcev.

Pomembnejše razlike kot v številu zaposlenih so nastale v zadnjih letih v strukturi zaposlenih delavcev. »Nastale« niso same od sebe, temveč predvsem kot rezultat delovanja našega centra za izobraževanja in vloženih sredstev v te namene.

Ze dolgo predstavljajo kvalificirani delavci najmočnejšo kvalifikacijsko skupino v podjetju, katerih delež presega eno tretjino vseh zaposlenih, in še stalno narašča. Ta skupina predstavlja tudi jedro našega kolektiva.

Visoko kvalificiranih delavcev imamo vsako leto (polletje) več, tako po številu kot v deležu, ki se približuje desetim odstotkom. Število visoko — in kvalificiranih delavcev naj bi znašalo leta 1975 55%, zdaj znaša 45%.

Skupina polkvalificiranih delavcev ima dokaj ustaljeno gibanje. Njihovo število znaša okoli 1200, kar predstavlja okoli 22%.

Absolutno in relativno največje premike imamo v skupini nekvalificiranih delavcev. Teh imamo zdaj več kot 500 ali 40% manj kot pred dvema letoma. S tem se je kadrovska struktura precej izboljšala. Vidi-

mo tudi, da gre celotno znižanje zaposlenih na račun nekvalificiranih (514) in nekaj malega (22) še na račun polkvalificiranih delavcev.

Gibanje pri umskih delavcih je drugačno. To se vidi iz primerjave do ročnih delavcev. Medtem ko je še pred dvema letoma znašal delež umskih delavcev 15,2%, se je lani povečal na 16,8% in letos že na 17,7%. Do leta 1975 smo planirali število umskih delavcev na 20%, kar bomo z nadaljevanjem dosedanje dinamike tudi dosegli.

V največji meri se povečuje delež visoko — in višje strokovnih delavcev, če ne upoštevamo številčno manj pomembno skupino nižje strokovnih delavcev.

Umski delavci so razporejeni v posamezne skupine glede na delovno mesto, ki ga zasedajo. Zato je potrebno primerjati tudi število zaposlenih delavcev po šolski izobrazbi; prav tako pa tudi to število primerjati s številom ročnih delavcev.

Vidimo, da se je število delovodij in njihov delež močno povečal lani, v tem ko imamo povečanje tehnikov in inženirjev bolj izrazito letos.

Primerjave z razmerji števila zaposlenih ročnih delavcev na enega strokovnjaka kažejo v zadnjih letih občutno izboljšanje. To pa ne velja v enaki meri tudi v primerjavah števila zaposlenih ročnih delavcev na enega strokovnjaka v neposredni proizvodnji, ker se število strokovnjakov v birojih v pripravi dela in drugod, na centrali povečuje hitreje v neposredni proizvodnji. Pri povečani delitvi dela je takšno gibanje tudi pričakovano in upravičeno.

	I-VI 71	strukt.	I-VI 72	strukt.	I-VI 73	strukt.	I-VI 73	I-VI 73	razl.
	I-VI 71	I-VI 72	I-VI 71	I-VI 72	I-VI 71	I-VI 72	I-VI 71	I-VI 72	I-VI 73
GRADIS	5868	100,0	5414	100,0	5476	100,0	101	93	-392
ročni delavci	4975	84,8	4503	83,2	4509	82,3	100	91	-466
VK	470	8,0	484	8,9	498	9,1	103	106	28
K	1915	32,6	1896	35,0	1957	35,7	103	102	42
PK	1260	21,5	1193	22,1	1238	22,6	104	98	-22
NK	1330	22,7	930	17,2	816	14,9	88	61	-514
umski delavci	893	15,2	911	16,8	967	17,7	106	108	74
VS	203	3,5	224	4,1	243	4,4	108	120	40
VIS	101	1,7	106	2,0	113	2,1	107	112	12
SS	373	6,3	364	6,7	377	6,9	104	101	4
NS	29	0,5	30	0,6	39	0,7	130	134	10
delovodje	187	3,2	187	3,4	195	3,6	104	104	8
od teh s solo:									
delovodje	138	2,4	148	2,7	151	2,8	102	109	13
tehnik	198	3,4	189	3,5	208	3,8	110	105	10
inženirji	90	1,5	96	1,8	111	2,0	116	123	21
štipendisti	63	1,1	69	1,3	99	1,8	143	157	36
vajenci	399	6,8	348	6,4	306	5,6	88	77	-93
Stev. roč. del. na:									
delovodja	36		30		30				
tehnika	25		24		22				
inženirija	55		47		41				

Drobne novice z igrišč

Ker je med svečanim zaključkom začelo deževati, so si nekateri umislili kar ples v dežju. Ansambel »Palma« je namreč kljub nalivu skrbel za dobro razpoloženje. Tako so bili nekateri mokri tako znotraj kot zunaj.

Med pingpongaši je nekoliko razočaral ing. Pogačnik, ki kljub dopingu (dobil je injekcijo proti bolečinam, ker je prejšnji dan kegljal) ni zmogel več kot četrto mesto. Tako se bo odslej doma

vagal ing. Dolenc, ki je Pogačniku prevzel tretjo nagrado (osebno tehtnico), čeprav bi jo Pogačnik bolj potreboval (100 kg).

Če bi na igrah dajali nagrade tudi na bolj borbenemu tekmovalcu, bi jo brez konkurence osvojila Ljuba Tome iz Projektivnega biroja, ki je po napornem tekmovalstvu v kegljanju zastopala še ekipo Centrale in Projektivnega biroja v namiznem tenisu, se udeležila še iger posameznice in osvojila odlično 3. mesto.

Od leve proti desni: predsednik SOP Raušl predaja prehodni pokal zmagovalni ekipi Maribora (vodja Krsto Gambaš) — pokrovitelj iger ing. Hugo Keržan predaja pokal Dori Klemenčič (vodji drugouvrščene ekipe Centrale) — ing. Znidaršič predaja pokal tretje uvrščeni ekipi KO in SPO (vodja Vinko Novine)

XIX. LETNE ŠPORTNE IGRE GRADISA

Maribor tri točke pred Centra'o

V športnem parku Kodeljevo je bilo konec avgusta ponovno živahno. Le teden dni pred največjo športno manifestacijo gradbincev Slovenije, ki bo prav tako na teh športnih igriščih, so se zbrali športniki Gradisa. Pa se niso samo zbrali temveč tudi tekmovali. In ni jih bilo malo. Kar rekordno število udeležencev smo zabeležili na teh igrah. Le nekaj manj kot 500 sodelujočih. Zelo razveseljiva številka, če vemo, da se pretežna večina ukvarja s športno panogo v kateri so nastopili skozi vse leto. Tudi rezultati, ki so jih dosegli, so zelo dobri, toda njihovo pravo vrednost bomo lahko ocenili šele čez teden dni, ko se bomo pomerili z drugimi podjetji na SIG 73.

Za pravkar minule Gradisove igre pa je pomembna tudi malenkost, ki pa veliko pomeni. Organizator je z vabili pritegnil k igram tudi naše vodilne delavce. Nekateri med njimi so celo tekmovali (ing. Kohn je bil v namiznem tenisu drugi), drugi pa so ostali le gledalci in navijali za svoje TOZD.

Med uglednimi gosti, ki so si ogledali naše igre, je bil tudi predsednik skupščine občine Moste-Polje Leopold Maček. Iz domače hiše pa so si ogledali igre glavni direktor in pokrovitelj iger ing. Hugo Keržan, Rajko Zupančič, Leopold Ilovar, ing. Alfred Peteln, Iko Ravnikar, Viljem Zrim, Janez Raušl, Jože Zajc, ing. Boltežar Hvastija in drugi.

Zanimanje za šport in rekreacijo je torej na pohodu tudi v našem podjetju. Iz leta v leto več nastopajočih in vse bolj pripravljenih tekmovalcev prihaja na igre. »Outsiderjev« torej ni več. Nastopajo le priprav-

ljeni športniki, saj bomo le z njimi lahko želi uspehe.

Po dvodnevni naporni tekmi je bila na vrtu kopališča Kodeljevo še zaključna slovesnost. Najprej je v imenu organizacijskega odbora iger pozdravil vse prisotne Jernej Ješan, nato pa predal besedo predsedniku SOP Janezu Raušlu, ki je med drugim dejal: »Veseli me, da je vsakoletno športno srečanje Gradisovcev odraz celoletne aktivnosti, ki zajema vedno več članov. Istčasno pa čestitam vsem nastopajočim za dosežene uspehe, še posebno pa tistim, ki so imeli tokrat največ uspeha.« Nato je v kratkem nagovoru pozdravil vse prisotne še pokrovitelj iger, glavni direktor ing. Hugo Keržan, ki je poudaril, da ga veseli, da je med nastopajočimi vse več mladih in zaželel, da na podlagi doseženih rezultatov sestavimo kar najboljšo ekipo, ki nas bo zastopala na SIG 73.

Po razdelitvi pokalov, plaket in praktičnih daril je sledil še družabni večer s plesom. Le-tega je sicer za kratek čas prekinil naliv, ni pa mogel prekiniti prijetnega vzdušja, ki je vladalo tako kot na vseh dosedanjih srečanjih športnikov Gradisa.

Ob koncu moramo pohvaliti še prizadevne organizatorje, to je vse ljubljanske TOZD, ki so skrbno pripravili tekmovanje.

REZULTATI TEKMOVANJ

MALE NOGOMET

1. GE Maribor in KO Maribor
2. LIO Škofja Loka
3. KO in SPO Ljubljana

ODBOJKA

- moški ekipno
1. GE Jesenice
 2. GE Nizke gradnje
 3. GE Maribor in KO Maribor

ženske ekipno

1. GE Nizke gradnje
2. Centrala in Proj. biro

BALINANJE

1. KO in SPO Ljubljana
2. OGP Ljubljana
3. GE Jesenice

ŠAH

1. GE Ljubljana
2. GE Maribor in KO Maribor
3. Centrala in Proj. biro

KEGLJANJE

moški ekipno	kegljev
1. GE Jesenice	2492
2. GE Koper	2431
3. GE Maribor in KO Maribor	2351

ženske ekipno

1. GE Jesenice	1242
2. GE Ljubljana	1239
3. Centrala in Proj. biro	1214

moški posamezno

1. Albin Bernard, Šk. Loka	877
2. Rudi Novak, Koper	873
3. Anton Milkovič, Žel.	872

ženske posamezno

1. Lojzka Lešnik, Lj. ok.	766
2. Zlata Mušič, Jes.	752
3. Minka Remic, Ljublj.	695

NAMIZNI TENIS

- moški ekipno
1. Centrala in Proj. biro
 2. Ravne
 3. Nizke gradnje

moški posamezno

1. Matija Krnc, Centr.
2. Ivan Kohn, Žel.
3. Drago Dolenc, Proj. biro

ženske ekipno

1. Nizke gradnje
2. Centrala in Proj. biro

ženske posamezno

1. Štefka Fujs, Nizke gradnje
2. Silva Škrebli, Nizke gradnje
3. Ljuba Tome, Proj. biro

STRELJANJE

moški ekipno

1. GE Maribor in KO Maribor
2. KO in SPO Ljubljana
3. LIO Škofja Loka

moški posamezno

1. Slavko Stanovnik, Šk. Loka
2. Nace Kokalj, Šk. Loka
3. Ludvik Šnajder, KO in SPO

ženske ekipno

1. Centrala in Proj. biro
2. GE Maribor in KO Maribor
3. LIO Škofja Loka

ženske posamezno

1. Slavka Stanovnik, Šk. Loka
2. Tončka Zupančič, Centrala
3. Minka Remic, Ljublj.

SKUPNI Vrstni RED EKIP:

1. GE Maribor in KO Maribor	58
2. Centrala in Proj. biro	55
3. KO in SPO Ljubljana	47
4. GE Jesenice	4
5. GE Nizke gradnje	37
6. GE Ljubljana	36
7. GE Ravne	34
8. GE Ljubljana-okolica	28
9. GE Celje	27
10. LIO Škofja Loka	23
11. GE Koper	22
12. OGP Ljubljana	13
13. Železokrivnica	7

KONČNA UVRSTITEV EKIP NA SINDIKALNEM EKIPNEM PRVENSTVU MARIBORA ZA LETO 1973 — I. DEL

LESTVICA II. LIGA — A SKUPINA — MOŠKI

M. VODOVOD	14	14	0	70:16	23
LIVARNA	14	14	1	69:22	26
ELKO	14	12	2	65:27	24
CEVOVOD I	14	10	4	64:29	20
TAM TEZNO IV	14	10	4	61:34	20
GRADIS I — NG	14	9	5	56:33	18
TALIS I	14	9	5	55:35	18
VEMA II	14	6	8	34:42	12
MTT	14	5	9	39:50	10
TEKOL	14	5	9	36:50	10
LOKOMOTIVA	14	5	9	27:47	10
KB MARIBOR I	14	3	11	32:58	6
NIGRAD II	14	3	11	21:56	6
ZARJA	14	1	13	5:65	2
RUŠE II	14	0	14	0:70	0

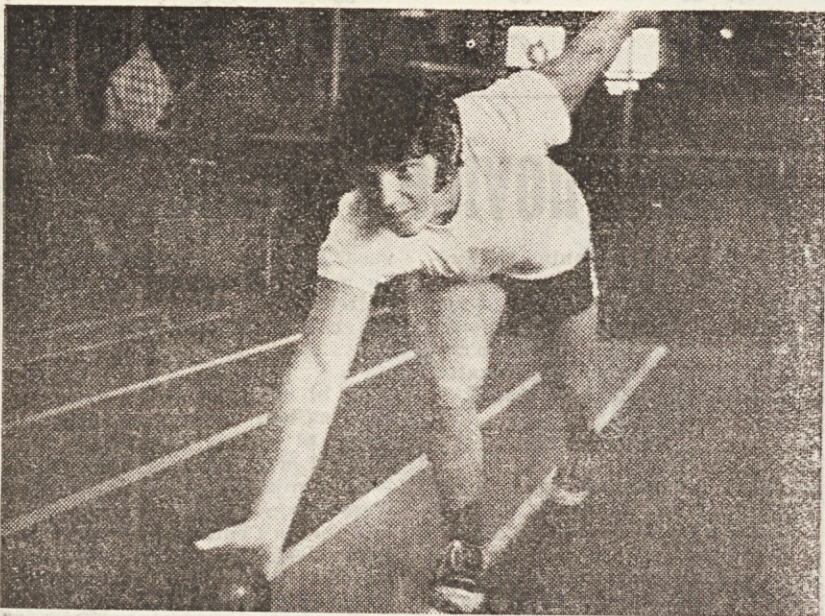
LESTVICA ŽENSKÉ LIGE

GRADIS — NG	9	9	0	27:1	18
ZAVAROVALNICA M.	9	8	1	24:4	16
KONSTRUKTOR	9	6	3	18:10	12
KB MARIBOR	9	6	3	18:13	12
TAM TEZNO	9	5	4	20:13	10
METALNA	9	4	5	15:16	10
M. VODOVOD	9	3	6	10:18	6
MARLES	9	3	6	9:18	6
VEMA	9	1	8	3:24	2
M. TISK	9	0	9	0:27	0

Drobne novice z igrišč

Boji za zmago na letošnjih igrah so bili zelo razburljivi. Nihče ni hotel pokloniti zmage. Toda bilo je tudi premaganih. Doživeti poraz pa ni lahko. Zato je bilo tudi nekaj preprirov in »vroče krvi«. Med najbolj vročimi je bil odbojkar Centrale ing. Hren, ki se ni mogel sprijazniti s porazom proti ekipi Nizkih gradenj. Še med setom je brcnil nasprotnega odbojkarja ravno na mesto, kjer se hrbtenica in noge stikajo.

Nogometaši Centrale se niso posebno proslavili. V treh tekmah so prejeli kar 16 golov in to predvsem po zaslugi nezanesljivega vratarja »Baje«. Toda tudi potem, ko ga je v vratih zamenjal »stakleni« ni bilo bolje. »Stakleni Muri« je še naprej marljivo požiral gole, tako da so zanesljivo osvojili zadnje mesto.

Med kegljači je bilo posebno razburljivo

Akcija predsedstva Zveze sindikatov Slovenije in naše konkretne naloge

Cene osnovnih živil se znatno hitreje dvigajo kot se povečujejo osebni dohodki. Draga in neredna vsakodnevna oskrba z živili navaja tudi letos delavce, da ponovno iščejo možnosti za cenen nakup primernih količin osnovnih kmetijskih pridelkov za zalogo v jesenskem času, ko so le-ti sorazmerno cenejši. Zaradi takega položaja delavcev predvsem v industrijskih središčih, ki so v celoti odvisni od sedanjih slabe oskrbe v prodajni mreži, se je Zveza sindikatov letos odločila za učinkovito akcijo: zagotoviti ceneno ozimnico. V akciji sodelujejo sekretariati zveznega izvršnega sveta, gospodarska zbornica, stalna konferenca mest, združenje poslovnih bank, poslovna združenja in seveda sindikati — predvsem sindikat delavcev v kmetijstvu, živilski stroki in tobačni industriji.

Sindikati so mnenja, da se danes velika večina oskrbovalnih organizacij pa tudi mestnih in občinskih družbenopolitičnih skupnosti kljub trenutno zaostrenim vprašanjem življenjske ravni in neurjenih razmer na kmetijskem tržišču obnaša preveč »tržno« in neorganizirano. Kaže, da so pač prepričani, da se bodo delavci zaradi obetane dobre letine že kako sami znašli. Vemo pa, da bodo ti kot po navadi nemočni in prepuščeni stihiji trga.

V akciji se je treba predvsem osredotočiti na potrebe delavcev z nižjimi družinskimi osebnimi dohodki, predvsem na tiste, ki so sami ali pa se ne morejo ukvarjati s pridelovanjem povrtnin in podobnega. Treba pomagati predvsem takim, ki imajo večje število šolobveznih otrok in jih zato v jeseni čakajo veliki izdatki za šolske potrebščine ali pa so drugače v materialni stiski zaradi povečanih stroškov za kurjavo, porasta cen komunalnih storitev, pri-

spelih davkov, stanarin in drugega. V tej akciji je treba omogočiti neposredno nabavo pri proizvajalcih. Z vodstvi oskrbovalnih organizacij se je treba dogovoriti, da omogočijo nakup ozimnice po možnostih brez vsakega dobička, ker gre za izjemno pomembno akcijo. Sindikati pravijo, da so komisije osnovnih organizacij sindikatov po potrebi dolžne tudi same organizirati koordinirano nabavo ozimnice zaradi čim manjših stroškov, zato jim morajo biti na razpolago predvsem komercialne službe v podjetju. Pri tem so lahko v veliko pomoč nabavne službe za obrate družbene prehrane, ti bi lahko prevzeli trajno skrb za osnovno ozimnico ter sestavni del svoje redne dejavnosti. Doseči je treba, da se povsod tam, kjer so navedene blagajne samopomoči ali kjer varčujejo v internih bankah, daje posojila za oskrbo z ozimnico predvsem tistim, ki so take pomoči potrebni.

Kako pa je v Gradisu? Pri nas imamo po enotah ustanovljene sklade vzajemne pomoči ali samopomoči. Ponekod imajo v njih več denarja, ponekod manj. Včasih so s tem denarjem zaposleni nabavljali vse od kurjave do prehrabnih artiklov in podobnega. Pozanimali smo se v nekaterih enotah, kako je izkoriščen denar samopomoči danes. Povedali so naslednje:

Centrala Ljubljana: »V blagajni vzajemne pomoči imamo približno 4 stare milijone dinarjev. Več kot polovico teh sredstev gre za nabavo premoga in ostalega kurjiva. Danes ima ta sklad približno 80 članov, od katerih vsak vlaga mesečno 1000 starih dinarjev. Ostali denar, ki je še v blagajni, gre za posojila zaposlenim. Včasih so nabavljali preko sklada samopomoči tudi ozimnico, tekstil (predvsem zavese in podobno) ali

druge artikle. Danes kar ni več zanimanja za take nabave.«

OGP Ljubljana: »Članov tega sklada imamo približno 70. Ti vlagajo vsak mesec od 500 do 5000 starih dinarjev. Vsako leto se tako nabere v blagajni približno 1,3 starih milijone. Pozimi vsota nekoliko naraste, pletiti pa zaradi dopustov upade. Ker vsota v blagajni ni velika, podpiramo z njo predvsem take tekoče zadeve, kot so prazni žepi ob začetku službovanja, smrt, poroke ali kakšni drugi nujni izdatki. Včasih smo nabavljali tudi žveč med, meso, jajca itd., danes pa za take nakupe ni zanimanja. Kurjavo nabavljamo preko sindikata, vendar moramo povedati, da ni veliko interesov.«

Ljubljana-okolica: »Iz sklada samopomoči uporabljamo sredstva samo za posojila, ki jih koristijo člani našega kolektiva.«

KO Maribor: V naš sklad vzajemne pomoči vlagamo z najmanj 5.000 starih dinarji rednimi mesečnimi doli. Ta denar potem (približno 3 starih milijone ga je) uporabljamo za posojila. Približno 80 % tega denarja je vedno v obtoku. Največja vsota denarja oziroma posojila, ki jo lahko enkratno koristi prosilec je 120.000 starih dinarjev. Kurjavo in take stvari pa nabavljamo kar preko uprave. Tako je najboljši enostaven.

Jesenice: »Pri nas denarja ne zbiramo več. Imamo ga še v blagajni od prej, koristimo ga pa samo za občasna posojila.«

GV Maribor: Sklad je sedaj »vreden« približno 4,5 milijone starih dinarjev. Vlagamo različno — od enega tisočaka naprej. S tem denarjem potem ne nabavljamo kakšne ozimnice ali kurjave, ampak lahko koristimo samo posojila.«

Celje: »Pri nas sklada samopomoči nimamo.«

Nogometaši so bili zelo borbeni

Prilagajanje meril za delitev dohodka temeljnih organizacij združenega dela s splošnimi družbenimi merili

POVZETEK IZ KNJIGE DR. JOVAN L. RODIČA
— EKONOMSKO-FINANČNI ODNOSI
TEMELJNIH ORGANIZACIJ ZDRUŽENEGA DELA
IN SKUPNO KNJIGOVODSTVO)

V praksi se pogosto dogaja, da direktna uporaba obrazcev za delitev dohodka iz družbenega dogovora oz. samoupravnega sporazuma o usklajevanju delitve dohodka in osebnih dohodkov na temeljne organizacije združenega dela ne daje zadovoljive odnose v delitvi, gledano s strani temeljnih organizacij združenega dela. To zaradi tega, ker se na ta način osebni dohodki v nekih temeljnih organizacijah združenega dela preveč znižajo ali obratno, dvigajo. Glede na to, da osnovne organizacije združenega dela predstavljajo skupnost (podjetje), v katerih je potrebno, da imajo približno enake pogoje gospodarjenja, kar smo poskušali rešiti z metodo utrjevanja cen in drugimi ekonomsko-finančnimi odnosi z začetkom vedno pri skupnosti (podjetju).

V merilih za delitev dohodka, po našem mišljenju, pa prav tako lahko začnemo od svoje skupnosti.

Na poti realizacije tega načela stoji vprašanje, ali bi bilo to v skladu s splošnim družbenim dogovorom o usklajevanju delitve dohodka in osebnih dohodkov, tj. ali se splošni družbeni dogovor nanaša na skupnost (podjetje) ali na temeljno organizacijo združenega dela. Če gre za skupnost (podjetje), v kateri so temeljne organizacije združenega dela samoupravno odločile, da imajo skupni obračun glede na družbeno skupnost in poslovne partnerje, se smatra, da bi se tudi merila za delitev dohodka iz družbenega dogovora oziroma samoupravnega sporazuma lahko prenesla na skupnost (podjetje).

je) medtem, ko se merila za delitev dohodka temeljnih organizacij združenega dela odredijo samoupravno v okviru skupnosti. Pri tem mora biti izpolnjen naslednji pogoj:

Vsota akumulacije osnovnih organizacij združenega dela, potrjena z merili za delitev dohodka dokazanih v okviru njihove skupnosti mora biti enak vsoti akumulacije, ki se dobi, ko se merila za delitev dohodka iz splošnega družbenega dogovora oziroma samoupravnega sporazuma prenesejo na ustvarjeni dohodek skupnosti (podjetja). Z zadovoljivjo tega pogoja dosežemo dva cilja:

— družbena norma, ki je samoupravno osvojena kot splošna obveznost je zapolnjena in

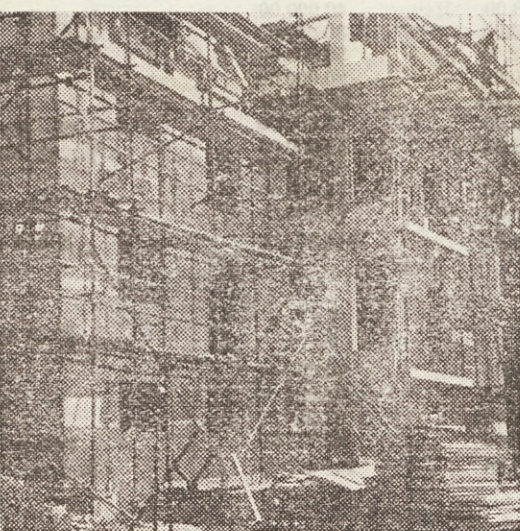
— samoupravna volja delovnih ljudi v skupnosti (podjetju) je močnejše izražena in pri tem ni podrtja splošna družbena norma.

Prav v tem primeru prihaja samoupravna volja delovnih ljudi na področju delitve dohodka trikrat do izraza. S pomočjo svojih predstavniških teles so se dogovorili o splošnem družbenem merilu za delitev dohodka v družbeni skupnosti, katero sestavljajo vsi subjekti, ki ustvarjajo dohodek na teritoriji, na katero se nanaša splošni družbeni dogovor.

Izhajajoč iz tega merila, so sklenili samoupravni sporazum v okviru svoje dejavnosti.

In končno, izhajajoč tako od enega kot drugega, delovni ljudje samoupravno določajo merila o delitvi dohodka v okviru svoje skupnosti

nadaljevanje na 10. str.

Temelji za nov stolpič so pripravljeni — Tale stolpič pa je zdajle že pod streho

NEZGODE NAS OPOZARJAJO

V mesecu juliju 1973 se je pri delu poškodovalo 33 delavcev, na poti na delo in iz dela pa se je poškodoval en delavec.

CELJE

— Mujo Halilović, NK delavec. Pri jemanju armaturne palice iz deponije, se mu je palica izmaknila in ga udarila po prstaneu na levi roki.

JESENICE

— Roman Leban, PU zidar. Na kamionu je sortiral material, tramovi so po dolžini segali preko kamiona. Ko je stopil na zadnji del, se je tram pod njim prevrnil tako, da je padel in si poškodoval levo roko.

— Ante Blažević, KV tesar. Na krožni žagi je rezal zagozde, spodneslo mu je les (grča) in se urezal v palec leve roke.

— Stanislav Cvetanović, KV tesar. Pri delu je dobil žulj na desni roki, pri postavljanju cevnih odrov se mu je žulj predrl, roka mu je utekla, tako da je iskal zdravniško pomoč.

— Salih Feđić, PU tesar. Pri odhodu na malico se je spotalnil ob žico. Pri padcu je z roko udaril na žičnik in si ranih zapestje.

— Mehmed Numanović, PU zidar. Pri betoniranju je rabil grablje in odšel po nje v skladišče. Pri sestopu preko odra je padel in si poškodoval levo roko.

— Hamdo Omerović, PU zidar. Pri raz-

opaževanju jaska mu je padla deska na hrbet in ga poškodovala.

KOPER

— Drago Cvetko, kurir. Na Gradisovih mladinskih športnih igrah v Celju se je poškodoval pri malem nogometu, ko mu je soigralec stopil na nogo.

— Karel Skorjanc, strojni ključavničar. Pri odvijanju matice mu je spodrsnil ključ in pri tem udaril z roko ob zob pokrova, poškodoval si je sredinec leve roke.

LJUBLJANA

— Ivan Stanković, tesar. Pri snemanju plohov z odra mu je padel v oko drobce peska.

— Momčilo Jovanović, PK delavec. Pri praznjenju balasta in žerjava je na kamionu planiral material, pri tem mu je spodrsnilo in je padel s kamiona tako, da si je poškodoval komolec desne roke.

LJUBLJANA — OKOLICA

— Alija Abidović, NK delavec. Delal je pri betoniranju ploške, v trenutku, ko je žerjav prenašal posodo z betonom, je pogledal kvilku in cementno mleko mu je kapnilo v oko.

— Vlado Božić, NK delavec. Nakladal je izkazni material v posodo žerjava, med delom je žerjavist popustil jekleno vrv. Ročni drog se je povesil in mu priščipnil prste na desni roki.

Atif Hasanović, KV strojnik. Stopil je na okrogli kamen na gradbišču in si pri tem zvil desno nogo v gležnju.

— Ibro Hotić, PK zidar. Pri sortiranju odpadnega lesa pri tesarski lopi je stopil na žebelj, kateri je bil zabit v letvici in si poškodoval nogo.

— Omer Omerović, PK tesar. Delal je pri demontaži fasadnega odra. Pri spuščanju na tla se je ena od cevi odbila in ga zadela v hrbet.

MARIBOR

— Gostimir Malinović, NK delavec. Pri razkladanju električnega osmerjevalca iz avtomobila je prišlo do padca osmerjevalca, pri tem si je poškodoval sredinec na levi in desni roki.

— Franc Zemljčič, PU tesar. Pri hoji po gradbišču je stopil na kamen in si zvil levo nogo v gležnju.

— Anton Golubič, NK delavec. Pri transportu dimne tuljave, težke ca 100 kg, ga je stisnilo in si je pškodoval nogo.

RAVNE NA KOROŠKEM

— V tem mesecu ni bilo zabeleženih delovnih nezdod,

NIZKE GRADNJE MARIBOR

— Božo Dujmovič, KV miner. Pri prenosu železne armature ga je nenadoma zabočelo v križu, tako da je iskal zdravniško pomoč.

— Pavlo Pavič, PK betoner. Pri praznjenju betonskega mešalca je premestil

lijak mešalca, pri tem ga je žleb udaril po kazalcu desne roke.

— Rok Zadavec, ključavničar. Pri demontaži ročice avtodvigala je voznič zasukal spuščeno ročico, katere mu je poškodovala desno nogo pod kolenom.

KOVINSKI OBRATI LJUBLJANA

— Stane Strukelj, KV varilec. Pri obračanju posode za beton mu je stisnila loputa sredinec leve roke.

— Anton Ficko, KV ključavničar-varilec. Pri čiščenju zraka mu je žindra padla na čevlji in mu opekla desni gleženj.

KOVINSKI OBRATI MARIBOR

Dušan Smohč, KV delavec. S samokolnico je peljal železne profile, pri tem je z roko zadell ob deponirano pločevino in si poškodoval hrbtino stran leve roke.

— Stefan Kramberger, PU ključavničar. Na strehi je popravljal zaščito dimnika, pri tem se mu je sreha vdrla in je padel 2–3 m globoko, dobil je močne odrgnine po obeh komolcih rok.

— Vlado Drk, KV delavec. Z ročnim el. brusilnim strojem je obdelaval končnik opaža, pri dotiku mu je stroj odbilo in si je zarezal nogo nad desnim kolenom.

LIO SKOFJA LOKA

— Miro Dagarin, strojni ključavničar. Pri rezanju kotnega profila si je poškodoval desno roko.

OGP LJUBLJANA

— Milan Pleša, betoner. Pri nakladanju betonskih cevi Ø 50 se je cev razbila in mu poškodovala desno kolen.

— Jože Rutar, KV zidar. Pri kontroli dela je stopil na demontiran opaž in padel ca 2,5 m globoko, pri tem si je poškodoval desno nogo.

— Živojin Manojlovič, NK delavec. Pri dvigavanju modela z el. ročnim dvigalom se je izmaknila dvizna spona in ga udarila po levem senu.

SPO LJUBLJANA

— Srečko Koprivec, KV strojnik. Pri napenjanju gosenice z viličastim ključem mu je spodletelo in si je poškodoval roko.

— Trivun Despotović, KV strojnik. Ko je bilo popravilo bagra Liebherr končano, je hotel pokriti motor stroja. Pri tem mu je spodrsnilo, padel je s bagra in z roko udaril ob pločevino pokrova ter si prerezal dlan leve roke.

ZELEZOKRIVNICA

— V tem mesecu ni bilo delovnih nezdod.

Ugotovitev pri pregledu delovnih nezdod po poslovnih enotah v prvem polletju kažejo, da je pogostost poškodb v porastu. Zato je bilo sklenjeno na sestanku delavcev oddelka za varstvo pri delu, da se izdelajo analize in da se organizirajo sestanki po poslovnih enotah, koder naj bi se dogovorili, kako pristopiti k ukrepom za zmanjšanje števila in resnosti nezdod pri delu.

Bojan Bambič

Prilagajanje meril za delitev...

nadaljevanje z 9. strani
oziroma organizacije združenega dela.

Da bi delitev dohodka v temeljnih organizacijah združenega dela zadovoljivo postavljen posoj, predlaga avtor sestavka, določeno formulo, s katero se izračuna korektor, ki ublažuje prevodnika in hkrati tudi ne-utemeljena odstopanja pri izračunavanju možne višine sredstev za izplačilo osebnih dohodkov v posameznih temeljnih organizacijah, ki nastajajo, če se obrazci iz samoupravnega sporazuma neposredno uporabljajo.

Tudi za določanje najnižjega dogovorjenega deleža skladov in dogovorjenega dohodka na pogojno ne-kvalificiranega delavca se uporablja-jo indeksi za ugotavljanje po temeljnih organizacijah združenega dela po tem, ko je izračunana udeležba skladov v dohodku za podjetje kot celoto. Na ta način je mogoče dobiti razmerja za delitev dohodka v temeljnih organizacijah združenega dela na osebne dohodke in na sklade.

Rezultati, ki so dobljeni na ta način so bolj sprejemljivi od tistih, ki se dobijo, ko se obrazce za delitev dohodka iz splošnega družbenega dohodka oziroma samoupravnega sporazuma neposredno uporablja po temeljnih organizacijah združenega dela.

Torej v tem primeru vse temeljne organizacije združenega dela ne samo da pokrivajo »izplačane« osebne dohodke, vsebovane v dohodku temveč ustvarjajo tudi določene zneske za delitev po zaključnem računu. Ni pa samo v tem bistvo prikazanega načina dokazovanja proporcev za delitev dohodka temeljnih organizacij združenega dela, temveč tudi v tem, da on oži disperzijo ustvarjenih osebnih dohodkov po izračunu na pogojno ne-kvalificiranega delavca v njihovi skupnosti (podjetju), kar lahko veliko doprinese k čvrstosti te skupnosti oziroma njeni koheziji.

Ko to pravimo, mislimo na tiste prigovore, ki se oblikujejo približno takole: »Kakšna pa je ta delitev in kakšni so to pogoji gospodarjenja ko ustvarjamo pol manjše dohodke kot drugi, delamo pa v istem podjetju?«

Da bi pokazali na disperzijo (razpršitev) osebnih dohodkov po izračunu na pogojno ne-kvalificiranega delavca, smo vzeli v kalkulirane osebne dohodke (ki v našem primeru predstavljajo startne osnove) po zaključnem računu dobljene z direktno uporabo obrazca za delitev dohodka iz družbenega dogovora, oziroma razlike, dobljene s pomočjo uporabe obrazca za delitev dohodka iz družbenega dogovora, oziroma razlike, dobljene s pomočjo uporabe obrazca za delitev dohodka, katerega smo vnaprej dokazali. Nato smo tako dobljene zneske osebnih dohodkov podelili s številom PNK delavcev in dobili »ustvarjeni« osebni dohodek po PNK delavcu na nivoju podjetja in vsako temeljne organizacije združenega dela. Če »ustvarjeni« osebni dohodek po PNK delavcu na nivoju podjetja označimo s 100, je tedaj osebni dohodek po PNK delavcu temeljnih organizacij združenega dela v odnosu na osebni dohodek po PNK delavcu na nivoju podjetja izražen z indeksom kot sledi:

v indeksu		
Osební dohodek po pogojnem delavcu, ko je delitev dohodka izvršena		
TOZD	direktno po obrazcu za delitev dohodka iz druž. dogovora	izvedenim obrazcem za delitev dohodka
10	120.5	105.7
20	93.2	94.5
30	88.8	98.8
40	89.0	98.9
Podjetje	100.0	100.0

Torej imamo v prvem primeru odstopanje osebnega dohodka po PNK delavcu temeljnih organizacij združenega dela od osebnega dohodka po PNK delavcu na nivoju podjetja od + 20.5% do - 11.2% v drugem primeru pa od + 5.7% do - 5.5%. Očitno je, da je disperzija osebnih dohodkov po PNK delavcu v drugem primeru z uporabo izrednega obrazca za delitev dohodka precej zožena.

Upoštevajoč ta dejstva, je pravilno, da postavljamo merila za delitev dohodka temeljnih organizacij združenega dela na predlagani način. V kolikor je ovira splošni družbeni dogovor, ne vidimo razloga zakaj se ne bi ta možnost predvidela, od vsake skupnosti temeljne organizacije združenega dela je ali bo izkoristila to priložnost.

Kako smo delili letošnja posojila

Na podlagi 59. člena zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o sredstvih gospodarskih organizacij in pravilnika našega podjetja o uporabi sredstev sklada skupne porabe smo že pred leti sprejeli pravilnik o stanovanjski gradnji za člane delovne skupnosti Gradisa, o financiranju, dodeljevanju stanovanj in dajanju

posojil za individualno stanovanjsko gradnjo. Po tem pravilniku vsaka TOZD deli svoja sredstva in stanovanja po svojih zmognostih. Prav je, da o tem seznanimo vse v podjetju in tako tudi letos objavljamo spisek tistih, ki so dobili posojila za stanovanjsko gradnjo ali nakup stanovanj.

Skupne službe

Tek. št.	Posojilodajalec	Sredstva podjetja	Skupaj podjetje + banka	Sa
1.	Ing. Erjavec Majda	20.000,00	35.000,00	
2.	Švajger Ivan	50.000,00	87.500,00	
3.	Ing. Roškar Franc	50.000,00	87.500,00	
		120.000,00	210.000,00	

Celje

1.	Karlovec Franjo	50.000,00	87.500,00
----	-----------------	-----------	-----------

Jesenice

1.	Pivač Muharem	50.000,00	87.500,00
2.	Kuralt Elizabeta	30.000,00	52.500,00
3.	Marolt Vlado	30.000,00	52.500,00
4.	Malkoč Meho	15.000,00	26.250,00
		125.000,00	218.750,00

Ljubljana

1.	Čorič Slavko	50.000,00	87.500,00
2.	Remec Marija	50.000,00	87.500,00
3.	Primožič Marjan	50.000,00	87.500,00
4.	Lacmanovič Mile	25.000,00	43.750,00
5.	Bobič Blagoje	25.000,00	43.750,00
6.	Bobič Peter	25.000,00	43.750,00
7.	Bradač Hinko	50.000,00	87.500,00
		275.000,00	481.250,00

Ljubljana-okolica

1.	Zadnikar Franc	40.000,00	70.000,00
2.	Plemelj Janez	22.857,00	40.000,00
3.	Bokan Anton	40.000,00	70.000,00
		102.857,00	180.000,00

GV Maribor

1.	Mesarič Vinko	17.143,00	30.000,00
2.	Vinkovič Vinko	22.858,00	40.000,00
3.	Horvat Stefan	17.143,00	30.000,00
4.	Zadravec Franjo	28.572,00	50.000,00
5.	Mesarec Franc	11.430,00	20.000,00
6.	Muhič Janez	17.143,00	30.000,00
7.	Sivka Mira	50.000,00	87.500,00
8.	Prelog Franc	28.572,00	50.000,00
9.	Weiss Jožica	11.429,00	20.000,00
10.	Zarnec Ferdo	8.572,00	15.000,00
11.	Tili Janez	11.429,00	20.000,00
		224.291,00	392.500,00

GV Ravne

1.	Kokošinek Friderik	40.000,00	70.000,00
2.	Hamer Franjo	30.000,00	52.500,00
3.	Zavec Alojz	35.000,00	61.250,00
4.	Vamlek Karel	27.000,00	47.250,00
		132.000,00	231.000,00

KO Ljubljana

1.	Mlinar Rafael	20.000,00	35.000,00
2.	Močnik Vinko	8.000,00	14.000,00
3.	Runtas Janez	50.000,00	87.500,00
4.	Kokalj Ivan	20.000,00	35.000,00
5.	Dolinar Janez	30.000,00	52.500,00
6.	Nahtigaj Franc	20.000,00	35.000,00
7.	Mlinar Rafael	20.000,00	35.000,00
8.	Mišiš Alojz	30.000,00	52.500,00
9.	Plazar Jože	50.000,00	87.500,00
10.	Pirc Anton	20.000,00	35.000,00
		268.000,00	469.000,00

KO Maribor

1.	Roj Stefan	40.000,00	70.000,00
2.	Mlinarič Rudi	20.000,00	35.000,00
3.	Kutljša Nedeljko	20.000,00	35.000,00
4.	Malek Nada	30.000,00	52.500,00
5.	Žunko Vladimir	15.000,00	26.250,00
		125.000,00	218.750,00

LJO Škofja Loka

1.	Potočnik Jože	15.000,00	26.250,00
2.	Novak Luka	10.000,00	17.500,00
3.	Pangerc Vlado	20.000,00	35.000,00
4.	Tehovnik Franc	10.000,00	17.500,00
5.	Kos Gašper	20.000,00	35.000,00
6.	Jenko Pavle	10.000,00	17.500,00
7.	Bogataj Maks	20.000,00	35.000,00
8.	Foder Marjan	20.000,00	35.000,00
9.	Rant Silvo	15.000,00	26.250,00
10.	Dernš. Janez	20.000,00	35.000,00
11.	Prevodnik Tomaž	20.000,00	35.000,00
12.	Jenko Pavla	10.000,00	17.500,00
		190.000,00	332.500,00

SPO Ljubljana

1.	Srpak Anton	50.000,00	87.500,00
----	-------------	-----------	-----------

		Sredstva podjetja	Skupaj podjetje + banka	Sa
Centrala	3	120.000,00	210.000,00	
Celje	1	50.000,00	87.500,00	
Jesenice	4	125.000,00	218.750,00	
Ljubljana	7	275.000,00	481.250,00	
Lj. — okolica	3	102.857,00	180.000,00	
Maribor	11	224.291,00	392.500,00	
Ravne	4	132.000,00	231.000,00	
KO Ljubljana	10	268.000,00	469.000,00	
KO Maribor	5	125.000,00	218.750,00	
LJO Škofja Loka	12	190.000,00	332.500,00	
SPO Ljubljana	1	50.000,00	87.500,00	
Skupaj:	61	1.662.148,00	2.908.750,00	

Zdravniški nasveti

TUMORJI JETER

Tumorji jeter so lahko nenevarni (benigni) ali nevarni (maligni). Nenevarni so precej redki glede na tumorje drugih organov. So omejeni, lahko pa dosežejo tudi velikost ve-

likega jabolka. Vsak nenevaren tumor, za katerega se pravočasno postavi diagnoza je potrebno operirati, saj se nikoli ne ve, kdaj se le-ta lahko spremeni v nevarni tumor oziroma raka.

Nevarni tumor, rak jeter, je lahko primarni, tj. da se je razvil v samih jetrih in sekundarni, raztrosni, ko je prešel iz drugih organov, najpogostejše želodca, genitalnih organov, prsi, ledvic in sapnika. Sekundarni tumor je mnogo pogostejši od primarnega. Tokrat bomo govorili predvsem o primarnem raku jeter, ki se pojavlja v različnih oblikah. Jetera so lahko povečana in preprejena s številnimi nepravilnimi vzroki različne velikosti.

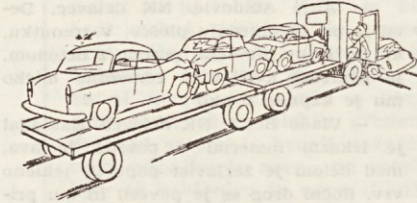
V naslednjem primeru so lahko jetera zelo velika in lahko zadržujejo veliko tumorsko maso. Pri tako imenovani difuzni obliki so jetera v glavnem normalne velikosti ali stisnjena in prežeta z delovnimi »žarki«. Površina jeter je drobnovozlasta in se zato težko razlikuje od ciroze. Dognano je, da je pri večini nevarnih tumorjev možna tudi ciroza jeter in da se na to lahko naveže tudi rak jeter. Primarni rak jeter se namreč redko širi izven jeter, v glavnem pa v limfne žile in pljuča.

Rak jeter se lahko pojavi v vseh starostnih dohah, celo pri otrocih. Moški pogostejše obolio kot ženske. Bolniki občutijo bolečine v trebuhu v obliki pritiska pod desnimi rebri in lokom, ki nastane zaradi povečanja jeter. Splošna slabost, pobačitev, izguba apetita, napor, bruhanje se pojavljajo že v začetku bolezni. Hujšanje nastopi kasneje, toda ko se pojavi zelo hitro napreduje. Pojav tekočine v trebuhu sicer zakrije izgubo teže. Jetera so v glavnem povečana, trda, vozlasta, pretežno boleče občutljiva na dotik. Zaradi pritiska raka na venozne žile prihaja do zastojev v njih in do zbiranja tekočine v trebuhu. Ta tekočina je običajno krvava. V zvezi s tem nastajajo tudi otekline na nogah. Zaradi pritiska tumorja na žolčne poti se lahko pojavi tudi rumenica. Ponekod pride tudi do bruhanja krvi ali pojava krvi v iztrebkih. To pa nastane zaradi pokanja venoznih razširitev v požiralniku in želodcu, kar je zopet v zvezi z zastojem venozne krvi.

Za rak jeter ni vedno lahko postaviti diagnoze. Bolniki so slabokrvni, sedimentacija je pospešena, še posebej če je prišlo do razpadanja tumorske mase. Če je rak vozlaste oblike je tkivo jeter med vzroki skrito in funkcija jeter ni mnogo načeta. Iztrebki so običajno normalne barve, le pri rumenici so brez barve. Tudi rentgen ne more veliko vplivati na postavljanje diagnoze raka jeter. Z biopsijo, tj. mikroskopskim pregledom delčka tkiva jeter pa lahko določimo točno diagnozo raka. Pogosto je rak primaren v želodcu ali debelem črevesu in ne daje kliničnih simptomov, ampak vsi simptomi izhajajo iz razseveka v jetrih. Pri primarnem raku je potek bolezni krajši, medtem ko je pri sekundarnem daljši in le redko, kdaj se razvije ciroza. Napoved bolezni je zelo slaba. Če se diagnoza postavi v zgodnji fazi, ko je rak še omejen, se s kirurškim posegom lahko odstrani oboleni del jeter. Medtem ko se v kasnejši fazi ko se pojavi tekočina v trebuhu, otekllost nog, močna izčrpanost, organizma pa je kirurški poseg brezuspešen. Tedaj se z močno hrano bogato beljakovin, sladkorja in vitaminov poskuša povečati odpornost jetrnih celic in organizma v celoti in na ta način podaljšati bolniku življenje.

Glede na težak potek bolezni in na majhne možnosti za ozdravitev, je nujno potrebno, da se diagnoza postavi pravočasno, to pa dosežemo s pravočasnim obiskom zdravnika, brž ko se pojavijo simptomi v zvezi s poskodbo jeter, torej tisti simptomi, ki so bili že prej omenjeni.

Dr. Ljubiša Vukojevič
prevedel M. K.

Skupinsko trčenje